Digitized by Google

Digitized by Google

T. 204

ALEXANDRI MARIAE KALEPHATI

S. Primat. Eccles. Barien. Canonici, Regiique Theologiae Dogmaticae Magistri in Regali Neap. Academia SS. Salvatoris.

DE JULII LAURENTII SELVAGII NEAPOLITANI SACERDOTIS VIRIQUE DOCTISSIMI VITA, ET SCRIPTIS

COMMENTARIUS.

NEAPOLI)(MDCCLXXV.

Expensis JOSEPHI de DOMINICIS

PUBLICA AUCTORITATE AC PRIVILEGIO.

Proſtat apud Joſephum Antonium Elia publicum Bibliopolam in platea S. BLASII.

Digitized by Google

BENEDICTO CLEMENTI

DE. AROSTEGUI

E. DOMINIS. DE. CONTRERAS

**AUDITORI. REGALIS. CANCELLARIAE
CAESARAUGUSTANAE. IN. REGNO
ARAGONUM**

VIRO. AMPLISSIMO. ET. ERVDITISSIMO

ALEXANDER. MARIA. KALEPHATUS. S. ET. F.

PROBE noſti *Benedicte* Ampliſſime, diuturna temporum intercapedine, vaſtoque regionum intervallo amicitiam ſemel virtute initam, conſuetudine vero roboratam, haud facile poſſe interire; adeo ut ipſa mors mortalium arbitra, & domina, clariſſimos quoſque, amiciſſimoſque viros e terrarum ſtatione dimovere poſſit, eorumdem vero imaginem ac virtutem ex ſapientum animis dimovere non poſſit. In re adeo certa, quamvis in cultiſſima Europae parte natus domeſticis abundes exemplis, liceat tamen ex Italico ſolo tria Tibi modo argumenta exhibere, quibus diligen-

ligenter penſitatis perennis amicitiae exempla erga Familiam Tuam *Clementem*, in Hiſpania nobiliſſimam, ex Italia, quae Te adhuc Impuberem ad ſe longo itinere properantem ulnis excepit ſuis, quaeque merito Te Alumno ſuo egregio, Italica quodammodo Civitate donato gloriatur, prae oculis habere ſemper poteris. Quanti primum Immortalis Memoriae Patruum Tuum *Ildephonſum* (quem praeterito anno ſublatum dolemus omnes, quotquot viventem ſumus venerati) *Julius Laurentius Selvagius* fecerit, quantoque ſit eum proſequutus obſequio, dum ille Neapoli ſapientia & muneribus prae ceteris florebat, optime recordaris. Hinc quum ipſe *Julius* opus ſuum de recta *Antiquitatum Chriſtianarum Inſtitutione* plurium annorum ſtudio digeſtum praelo eſſet commiſſurus, quamvis non ſine Italorum deſiderio jam patrium Hiſpaniae ſolum *Ildephonſum* haberet, nihilominus hujus benevolentiae erga ſe maximae memor eidem Patruo Tuo Clariſſimo tunc adhuc viventi, volens lubenſque dicavit. Verum poſthaec, vix altero operis ſui edito volumine fato interim interceptus eſt *Julius*; & mox poſt quindecim circiter menſes Patruus ipſe Tuus omnium bonorum luctu obiit Matriti; attamen quatuor reliqua operis volumina (quorum modo poſtremum prodit in lucem

Digitized by Google

lucem) mortuo jamdiu Auctore *Julio*, nec porro ſuperſtite ipſo *Ildephonſo* Moecenate praeſentiſſimo, eidem ſemel oblata, ſemper omnino dicata voluit *Julii* Frater obſequentiſſimus *Michaël*. Ego vero, qui Patruum, Nepotemque *Clementes de Aroſtegui* quanta maxima potui obſervantia colui ſemper; quique *Julio* ipſo tamquam ſtudiorum meorum ſocio dulciſſimo diu amice ſum uſus, poſtquam in editione quatuor poſthumorum voluminum, adhibitis mecum duobus aliis, olim ipſius *Julii* Auditoribus, iisdemque cum politiorum litterarum, tum ſeveriorum diſciplinarum ſtudioſiſſimis, tutelam curamque navavi non indiligentem; quum ad hunc Commentarium elucubrandum amicorum hortatu animum adjunxi, nemini illum in primis dicatum volui, quam Tibi, qui Patruum jam defunctum ſapientia, comitate, probitateque adamuſſim refers, quique me, & *Julium*, qua polles avita animi ingenuitate, vehementer dilexiſti. Par namque eſt, ut de Amici vita ſcriptiſque Commentarius ab Amico conſcriptus, utriuſque etiam Amici praeclaro nomini ſit nuncupatus. Vincula igitur illa jucundiſſima amicitiae noſtrae, cujus ſanctiſſimas Leges ego, & erga Te, & erga *Julium* noſtrum intactas ſervavi ſemper, nec abſentia tua, nec hujus morte ab animo unquam meo obliteratas volui, merito

me adegere, ut ſepoſitis paulisper Theologicae Cathedrae ſtudiis, brevem hunc conſcriberem Commentarium, illumque ad Te potiſſimum mitterem, tamquam defuncti Amici imaginem hiſtoricis depictam coloribus, & quodammodo teſtem nunquam intermoriturae obſervantiae in Te meae. Hac deinde data ad Te ſcribendi opportunitate, hiſce literis meis adjunctas volui *Sex Tabulas* Praeclariſſimi Patrui tui *Ildephonſi* Geſta complectentes, quas ego, licet longe poſitus, poſt annum ab die ejus emortuali, *Ancyranas Tabulas* de Auguſti laudibus inſcriptas imitatus, collectis diligenter rerum monumentis, hiſtorica veritate exaravi; quaſque ſepulcro Viri Hiſpani celeberrimi, de Italico Nomine Benemerentiſſimi, ſi liceret, perpetuo affigendas vellem. Iisdem quoque literis conjunxi ſuaviſſima quaedam doctiſſimi *Leonardi Corteſii* noſtri de eodem Patruo Tuo Poëmatia, ut inde videant omnes, exterorum ſapientum merita Italos laudibus ſaepiſſime proſequi. Prae natalis quippe ſoli ſocietate ſapientes viri in humanitatis ſocietatem, neſcio quo potenti virtutis amore, libentius, atque arctius adiguntur. Praeterea idem *Corteſius*, *Carolus Blaſcus*, *Franciſcus Pecbeneda*, *Cajetanus Pirotius*, *Cyrus Minervinus*, *Joannes & Nicolaus Lembi*, atque (ne Te longa nominum ſerie detineam) alii omnes doctri-

na

na & probitate clariſſimi Viri, qui invitante Patruo Tuo humaniſſimo Tecum ejus menſae quotidie pene aſſidebant; & ex quibus ſerotinus ille dulciſſimus, jam ſatis celebratus, *Conventus Clementinus* conſtitui ſolebat, Te ſalvere jubent. Interim, *Benedicte* ornatiſſime, Te Patriae, Literis, Amicisque Tui amantiſſimis ſerves, & quum per otium licet, Muſeum Tuum ſelectiſſima Antiquorum Numiſmatum, Urbicorum praeſertim, copia inſtruere ne deſinas, quod me etiam feciſſe olim, non mediocri eruditionis fructu, ad animum a ſeriis ſtudiis relaxandum, meminiſſe potes. Vale. Neap. e Muſeolo meo Kal. Mart. CIↃIↃCCLXXV.

GESTORVM. ILDEPHONSI. CLEMENTIS. DE AROSTEQVI. VIRI. SAPIENTISSIMI. ET. IN LVSTRIS. QVIBVS. REIPVBLICAE. MVNERA AD. ALIORVM. EXEMPLVM. SANCTISSIME EXPLEVIT

POSTERIS. MONVMENTVM

I.

GESTA. HISPANICA. PRIMA.

NON. TOTVS. OBIIT. VIR. INCOMPARABILIS. ILDE PHONSVS. CLEMENS. DE. AROSTEQVI. SED. DVM TERREA. PARS. EIVS. HEIC. TVMVLATVR. ET PARS. VIVACIOR. VTI. PAR. EST. CREDERE. SEM PITERNA. BEATITATE. PERFRVITVR. EXEMPLAR VIRTVTVM. EIVS. SPLENDIDISSIMVM. OCVLIS O MNIVM. OBVERSATVR. ET. EIVS. GESTA. DOMI FORISQVE. CLARISSIMA. INGENTI. OMNIVM. LAVDE IMMORTALITATI. COMMENDANTVR

NATVS. VILLANOVAE. DE. XARA. IN. PROVINCIA MANCIAE. QVAE. POSITA. EST. IN. CELTIBERIA E. NOBILIBVS. DOMINIS. DE. CONTRERAS. KAL. APRIL ANN. CIↃIↃCLXXXXVIII. IN. MAXIMO. ILDEPHON SIANO. CONLEGIO. ACADEMIAE. CELEBERRIMAE COMPLVTENSIS. ARTIBVS. ELEGANTIORIBVS. SCIEN TIISQVE. VACAVIT. VNDE. SOLIDA. SAPIENTIA. COM PARATA. PRIMVM. CATHEDRAM. INSTITVTIONVM IVRIS. AN. CIↃIↃCCXXX. DEIN. DECRETORVM. AN CIↃIↃCCXXXIII. CONSENTIENTIBVS. VOTIS. OBTI NVIT. ATQVE. SINE. SVPERCILIO. ABSTRVSIORES LEGVM. NODOS. EXTRICAVIT. IVVENTVTIS. BONO

HINC. A. TRIVMPHATORE. GENTIVM. BARBARARVM PHILIPPO. V. HISPANIARVM. NOVIQVE. ORBIS. MO NARCHA. IN. CAESARAVGVSTANO. CAVSSARVM. AV DITORIO. FVIT. PRAETOR. AVLAE. CRIMINALI. PRAE FECTVS. AN. CIↃIↃCCXXXIIII

QVO. IN. MVNERE. STATAS. CRIMINVM. POENAS. PO PVLORVM. INCVRRENTIVM. TYRANNIDE. EXASPE RATAS. HVMANITATE. INGENII. TEMPERAVIT. HOC TEMPORE. OPVS. EGREGIVM. CONCORDIAE. PASTO RALIS. IAM. ANTE. CONSCRIPTVM. SAPIENTVM. COM MODIS. EVVLGAVIT

II.

GESTA. ROMANA.

EO. MAGISTRATV. ALIISQVE REGNI. NEGOTIIS. TEMPORVM. IMPROBITATE. IMPEDITISSIMIS. FELICITER PERFVNCTIS. SAPIENTIA. IVSTITIA. PRVDENTIA ATQVE. IN. AGENDO. DEXTERITAS. PER. ILDEPHONSVM. INLVSTRIORES. FACTAE. EVMDEM. PHILIPPVM REGEM. IMPVLERVNT. VT. PRO. REGNO. CASTELLAE. AVDITOR. ROTAE. ROMANAE. PRINCIPI. CHRISTIANI. ORBIS. TRIBVNALI. IPSE. DARETVR. AN CIↃIↃCCXXXXV

DVM. ILLVD. MVNVS. SPECTANTISSIMVM. INTEGERRIME. ET. NON. SINE. MIRA. PARTIVM. AGENTIVM ET. EXCIPIENTIVM. GRATIA. EXERCEBAT. ADEO VIRTVTEM. SVAM. APVD. BENEDICTVM. XIIII. OMNIVM. RETRO. PONTIFICVM. FACILE. SAPIENTISSIMVM. PROBAVIT. VT. PONTIFEX. IPSE. IN QVAESTIONIBVS. SANE. SALEBROSIORIBVS. DIRIMENDIS. DISSIDIISQVE. IN. SVO. CONSISTORIO. MORE MAIORVM. COMPONENDIS. ILDEPHONSVM. IVDICEM SOCIVM. ADSCIVERIT

QVOD. CLARISSIMVM. MAGNI. PONTIFICIS. DE. ILDEPHONSO. IVDICIVM. FECIT. VT. FERDINANDVS. VI PHILIPPI. FILIVS. ET. SVCCESSOR. ARTIVM. PACIS PROPAGATOR. INDVSTRIVS. POST. MORTEM. TRAIANI. AQVAVIVAE. CARDINALIS. AMPLISSIMI. ANNO CIↃIↃCCLVII. EVM. ADHVC. IN. ROMANA. CVRIA. AB LEGATVM. SVVM. IAM. ANTEA. DESIGNATVM. CREAVERIT. NEGOTIORVMQVE. PRINCIPVM. FRATRVM SVORVM. CAROLI. BORBONII. SICILIARVM. ET. HIERVSALEM. REGIS. ET. PHILIPPI. BORBONII. PARMENSIVM. ET. PLACENTINORVM. DVCIS. IN. EADEM. AVLA. VOLVERIT. ESSE. ADMINISTRVM

III.

GESTA HISPANICA. SECVNDA.

AT. NE. TANTI. VIRI. VIRTVS. ROMAE. SINE. PRAEMIO. IAM. PROMERITO. STARET. NEVE. VIRI. MAGNI. PRAESENTI. OPERA. DIVTIVS. CARERET. HISPANIA. IDEM. REX. FERDINANDVS. PRINCEPS. BENEFICENTISSIMUS. ILDEPHONSVM. IN. SVPREMO CASTELLANO. CONSISTORIO. CONSILIARIVM. RENVNCIATVM. IN. PATRIAM. REVOCAVIT. ANNO.CIↃIↃCCL

TVNC. AD. HISPANORVM. INGENIA. IN. QVOVIS. DISCIPLINAE. GENERE. FELICISSIMA.IN. NOBILIORIBVS ARTIBVS. EXCOLENDIS. ACRIVS. EXCITANDA. REX PATRIAE. PATER. ILDEPHONSI. OPE. POTISSIMVM VSVS. REGALEM. ACADEMIAM. PICTVRAE. SCVLPTVRAE. ARCHITECTONICES. IN. REGIIS. AEDIBVS. INSTITVIT. EIDEMQVE. ACADEMIAE. EVMDEM. ET IVDICEM. OPERVM. ACERRIMVM. ET. IVVENVM SOLLERTIVM. PATREM. BENEVOLUM. LOCO. PROTECTORIS. DEDIT

PRAETEREA. IVDICEM. ADSESSOREM. DIXIT. ILDEPHONSVM. CVRIAE. MAIORIS. REGII. CAPELLANI. EX QVO. IPSE. IMPIGER. OPVS. CEDRO. DIGNUM. ELVCVBRARE. OCCOEPIT. DE. PRIMIGENIO. IVRE. PONTIFICALI. PRAEFECTO. ORATORIIS. SACRORVM. REGALIVM. PRAETORIORVM. PECVLIARI. EX. CAVSSA ADSERENDO. VTI. EPISCOPO. CIVITATIS. CVM. REGE. BELLI. PACISQVE. TEMPORIBVS. PRO. PVBLICO BONO. HVC. ILLVC. OBERRANTIS. QVOD. OPVS. VTINAM. IN. DOCTORVM. MANVS. TANDEM. VENIRET

IIII.

GESTA. NEAPOLITANA

MOX. VT. OPPORTVNIVS. ILDEPHONSI. CONSILIA. PRODESSENT. PATRIAE. PROVIDENTISSIMVS. REX. FERDINANDVS. EVM. VNVM. EX. HISPANIS. OMNIBVS SELEGIT. AN. CIↃIↃCCLIII. QVI. LEGATI. MVNERE APVD. FRATREM. SVVM. CAROLVM. BORBONIVM. SICILIARVM. REGEM. ATQVE. HISPANIAE. AMPLISSIMAE. SVCCESSOREM. LEGITIMVMVMQVE. HEREDEM FVNGERETVR

HINC. VT. ILLI. LONGE. AGENTI. NOVI. BENEFICII TESTIMONIO. GRATIFICARETUR. CAMERISTAM. REGNI. CASTELLAE. CREAVIT. AN. CIↃIↃCCLVI.

INTEREA. E. VIVIS. SVBLATO. PONTIFICE. AETERNI NOMINIS. BENEDICTO. XIIII. ROMAM. LEGATVS EST. MISSVS. ILDEPHONSVS. VTI. PONTIFICIIS. COMITIIS. PRO. REGE. SVO. PRAESTO. ESSET. AN CIↃIↃCCLVIII

VIX. AVTEM. FERDINANDVS. REX. MORIENS. FRATRI CAROLO. HISPANI. IMPERII. LAMPADA. TRADIDIT ATQVE. HIC. AMPLIORI. GVBERNACVLO. MANVM ADMOTVRVS. INTER. POPVLORVM. LACRVMAS. SICILIENSIVM. REGNORVM. LAMPADA. FERDINANDO. FILIO. MVTVO. RECVRSV. RESIGNAVIT. QVVM. IPSEMET. CAROLVS III. ANTEQVAM. IN. HISPANIAM. PERGERET. SPEM. GENTIVM. DIVERSARVM. FACTIS. NON AEQVATVRVS. TANTVM. SED. LONGE. EXCESSVRVS ILDEPHONSVM. IAM. SATIS. FIDE. PROBATVM. SIBI A. SANCTIORIBVS. REGNI. CONSILIIS. ESSE. VOLVIT ATQVE. APVD. IMPVBEREM. FILIVM. FERDINANDVM IIII. REGEM. EODEM. LEGATIONIS. MVNERE. FVNGENTEM. RELIQVIT. AN. CIↃIↃCCLVIIII

QVARE. IAM. MAIOR. FACTVS. IPSEMET. REX. FERDINANDVS. GLORIA. ITALICI. NOMINIS. PRIMA. QVVM AN. CIↃIↃCCLXVIII. LECTISSIMAM. SPONSAM. MARIAM. CAROLINAM. LOTARINGAM. AVSTRIACAM. EXCEPIT. CVM. EA. CVMQVE. LEOPOLDO. LEVIRO. ET MARIA. ALOISIA. BORBONIA. SORORE. MAGNI. ETRVRIAE. DVCIBVS. ILDEPHONSI. ABLEGATI. PATRIS SVI. DOMVM. INGREDI. EST. DIGNATVS. ET. IN. EA SPECTACVLIS. FRVI. SVPRA. FIDEM. APPARATISSIMIS

Digitized by Google

V.

GESTA. HISPANICA. TERTIA.

POST. SICVLAM. DIVTVRNAM. ANNORVM. XVIII. LEGATIONEM. TANDEM. AN. CIↃIↃCCLXXI. A. REGE CAROLO. PACIS. BELLIQVE. ARTIBVS. CLARISSIMO IN. HISPANIAM. REVOCATVS. EST. ILDEPHONSVS ATQVE SVPREMO. CRVCIATAE. TRIBVNALI. PRAESES. INTEGERRIMVS. EST. DATVS

HINC. POSTRID. KAL. APRIL. NEAPOLI. NON. SINE BONORVM. LVCTV. DISCESSIT. ET. LONGO. ITINERE. IAM. QVARTVM. PERAGRATA. ITALIA. GALLIAQVE. MERIDIONALI. LAETA. REDVCEM. ALUMNUM SVVM. GLORIA. ONVSTVM. EXCEPIT. HISPANIA

POSTHAEC. NULLIS. NON. HONORIBVS. EVM. EST. PROSEQVVTVS. CAROLVS. REX. VERE. MAGNVS. NAM. A REGIIS. PRAETORIIS. VBI. STATIS. ANNI. TEMPORIBVS. REX. MORABATVR. ILDEPHONSVM. ABESSE. NON EST. PASSVS

INDE. VOLVIT. VTI. DENVO. ACADEMIAE. EXCELLENTIVM. ARTIVM. CELERIBVS. GRADIBVS. IAM ADOLESCENTI. LOCO. PROTECTORIS. ESSET. QVOD LUBENTISSIME. MAGNAQVE. CVM. DILIGENTIA. PERFECIT. IMMO. ORATIONE. HABITA. HISPANAM. IVVENTVTEM. AD. INCREMENTVM.ILLARVM. ARTIVM VEHEMENTISSIME. EST. COHORTATVS

INSVPER. AN. CIↃIↃCCLXXII. AB. EODEM. REGE. INDVLGENTISSIMO. FVIT. ILDEPHONSVS. MAGNA. CRVCE. EQVESTRIS. ORDINIS. AB. ILLO. RECENS. INSTITVTI. ORNATVS. ANNOQVE. SEQVENTI. EIVSDEM. INCLITI. ORDINIS. PRAESES. RENVNCIATVS

IN. TOT. HONORVM. LABORVMQVE. CVRSV. REGI FIDISSIMVM. ADMINISTRVM. PATRIAE. CIVEM. ANTIQVI. MORIS. LITTERIS. MOECENATEM. OMNIBVS VIRTVTVM. EXEMPLAR. VIVENS. ET. SPIRANS. MORS IMPROBA. ERIPVIT. IIII. IDVS. FEBR. CIↃIↃCCLXXIIII AET. AN.LXXV. MENS. X. D. XXV

Digitized by Google

VI.

GESTORVM. EXODIVM.

TALIS. AC. TANTVS. VIR. ILDEPHONSVS. CLEMENS
DE. AROSTEGVI. HVIC. SAECVLO. VERE. NECESSA
RIVS. QVEM. NATVRA. AD. PIETATIS. SAPIENTIAE
COMITATIS. ET. AD. OMNIVM. VIRTVTVM. EFFIGIEM
FINXERAT. QVEMQVE. INGENTIBVS. EDITIS. OPE
RIBVS. CONSENSIO. REGVM. ET. POPVLORVM. PRV
DENTEM. FIDVM. PACISQVE. SEQVESTREM. COGNO
MINAVIT. QVVM. PINGVIB. SACERDOTIIS. IN. CATHE
DRALIBVS. CONCHENSI. GIENNENSI. PLACENTINA
REMVNERATVS. REIPVBLICAE. CAVSSA. AB. EIS. SEM
PER. ABFVERIT. NVMQVAM. TAMEN. ILLORVM. RE
DITVS. FECIT. SVOS. NEQVE. IIS. OPERA. ETIAM. SA
CRA. SVO. NOMINE. INSCRIPTA. EXTRVI. PERMISIT
SED. PAVPERIBVS. INDIGENIS. DISTRIBVI. CONSTAN
TISSIME. VOLVIT

IMMO. MORIENS. E. SVIS. RATIONIBVS. IN. PATRIA
CATHEDRAS. DISCIPLINARVM. RELIGIONI. REIQVE
PVBLICAE. VTILIORVM. REGIA. AVCTORITATE. IN
STITVIT. QVATVOR. IVVENES. BINOS. E. FAMILIA
SVA. BINOSQVE. EX. HONESTIORIBVS. FAMILIIS. AD
PVBLICA. MVNERA. EXERCENDA. ERVDIENDOS. MAN
DAVIT. ALIAQVE. INNVMERA. FACIVNDA. IVSSIT. QVAE
CONSILIVM. VIRI. PROVIDENTISSIMI. PRO. REIPV
BLICAE. BONO. EXCOGITARE. VNQVAM. POTERAT

AD. HAEC. DVM. VIXIT. NVLLVM. MAIVS. VITAE. OBLE
CTAMENTVM. SENSIT. QVAM. STVDIIS. DIVQVE. NO
CTVQVE. VACARE. ET. CVM. DOCTIS. AMICIS. SAPIEN
TES. SERMONES. ETIAM. IN. MENSA. MISCERE

HINC. BIBLIOTHECAM. SVAM. LECTISSIMAM. ET. VO
LVMINIBVS. PRAEDIVITEM. VIVENS. OMNIBVS. PRAE
STO. ESSE. MORIENS. PERPETVO. OMNIBVS. PATE
RE. VOLVIT. ATQVE. REDITVS. AD. PERSOLVENDA
BIBLIOTHECARII. MINORVMQVE. MINISTRORVM. SA
LARIA. ET. AD. LIBRORVM. ACCESSIONES. FACIVN
DAS. ATTRIBVIT

HVIVS. VIRI. IMMORTALIS. ET. DE. SE. DEQVE. ITA
LIA. BENEMERENTISSIMI. GESTA. ALEXANDER. MA
RIA. KALEPHATVS. S. PRIM. ECCL. BARIENS. CANON
ET. REG. THEOL. DOGM. MAG. QVOD. VNVM. POTVIT
MERITO. DOLENS. HISCE. SEX. TABVLIS. INSCRI
PSIT. ATQVE. AETERNITATI. COMMENDAVIT. IIII
KAL. FEBR. CIƆIƆCCLXXV

VIRI EXCELLENTISSIMI

ILDEPHONSI CLEMENTIS DE AROSTEGUI

EQUESTRIS HISPANI ORDINIS CAR. III. CATH. REG.
MAGNA CRUCE DONATI
EJUSQUE A SANCTIORIBUS CONSILIIS
TRIBUNALIS CRUCIATAE SUPREMI PRAESIDIS &c.&c.
ATQ. OLIM EJUSDEM CAROLI III.
APUD FERDINANDUM IV. NEAP. ET SIC. REGEM
ORATORIS INCOMPARABILIS
APOTHEOSIS.

LEONARDI CORTESII.

HEic mecum vice funƈtus es parentis,
CLEMENS, quem colui velut parentem:
Et quamquam Heſperias abiſti in oras,
Adhuc tu vice funƈtus es parentis,
Adhuc te colui velut parentem.
Nunc quum funere merſus hinc abiſti
Illuc unde nefas pedem referre,
Qui ritu modo cultus es parentis,
Eris Numinis inſtar excolendus,
Jurandaſque tuum inclytum, piumque
Per nomen ſtatuam decenter aras,
Et tibi mea vota nuncupabo.
Quem Caelo prius aeſtimem locandum,
Atque Numinis inſtar excolendum?
Cui prius mea vota nuncupabo?
Cui prius ſtatuam decenter aras?
Salve Numinis inſtar o colende,
Qui in me tot benefaƈta contuliſti,
Inſtar Numinis excolende CLEMENS,
Salve, cui mea vota nuncupabo,
Salve, ſanƈte Senex recepte Caelo,
Digne & ejus honoribus potiri;
Qui virtutibus omnibus litaſti

Vi-

Vivens, cui pietas, fides, honoſque
Cordi adhaeſit, & intimis medullis.
Caelo ſancte Senex recepte ſalve.
Non te vilere Principum favore,
Non te divitiis ſuperbientem,
Turba livida quivit aulicorum;
Sed comem, facilem, probi tenacem,
Alumnis Sapientiae, boniſque
Temet, atque tua omnia exhibentem
Suſpexit, populo ſtupente, & Urbe.
A me Numinis inſtar, o colende,
Caelo ſancte Senex recepte, ſalve.
Ultro in te meriti fuere honores
Collati, haud precibus, licentiamque
Honorum comitem, ſatellitemque
In temet rigidus coërcuiſti.
Clemens Numinis inſtar excolende,
Caelo ſancte ſenex recepte, ſalve.
Tu ſolus prope ſuſtinere viſus
Sancte munera publica hac in Urbe,
Magni Principis optimus legatus;
Docens innocuo tenore vitae,
Nullum legibus eximi decere
Civem, nec ſceleri dari patronum;
Docens munera publica, ac honores
Cultui ſociare litterarum.
Salve Numinis inſtar excolende,
Salve, cui ſtatuam decenter aras.
Anceps judicium quidem videtur,
Per te debita plura ſint ſeveris
Muſis, an tibi plura ſint per illas.
Eheu! quae, quibus anteferre poſſum
Clemens, Numinis inſtar excolende?
Virtutum prohibet domeſticarum
Teſtem plura loqui, tui pudoris
Recordatio, lacrymaeque obortae,
Singultuique vetant loqui amplius me,
In quem tot benefacta contuliſti.
Hinc, o Numinis inſtar excolende,
Qui mecum vice functus es parentis,
Quum ſit jam tua mens recepta Caelo,
Adſis propitius, bonus, benignus,
Atque adhuc animum geras parentis,

Quum tibi mea vota nuncupabo,
Jurandaſque tuum inclytum, piumque
Per nomen ſtatuam decenter aras.
Tibi quum mea nuncupabo vota,
Qui virtutibus omnibus litaſti,
Tibi quum ſtatuam decenter aras,
Adſis propitius, recepte Caelo
Clemens, Numinis inſtar excolende.

EPIGRAMMATA

SUB ICONIBUS EJUSDEM VIRI EXCELLENTISSIMI ADSCRIPTA.

I.

Inceſſit Regum Sapientis more per aulas,
Multa loqui doctas, plura fovere ſinu.

II.

Quos peperit virtus, virtuti addixit honores,
Quin aucta eſt virtus, quo magis auctus honos.

DE JULII LAURENTII SELVAGII
NEAPOLITANI SACERDOTIS
VIRIQUE DOCTISSIMI
VITA ET SCRIPTIS
COMMENTARIUS.

I. QUae duae res potiſſimum ex ſapientum Virorum Hiſtoria maximam ſolent Litterariae Reipublicae afferre utilitatem, nomina nempe praeclara, reſque geſtas addiſcere eorum, per quos diſciplinae omnes feliciter exortae inter homines, atque ad altiorem in dies perfectionis gradum adductae ſunt; nec non exquirere diſciplinarum earumdem primordia & progreſſus, ut ita poſterorum animi ad ſimilia, & majora tentanda incenſi, ac pro communi bono quibuſdam quaſi calcaribus inſtigati excitentur: Hae duae res quoque me impulerunt (1), ut JULII LAURENTII SELVAGII viri claris-

(1) *Angelus Fabronius*, Equeſtris Ordinis S. Stephani Prior, Piſanaeque ſtudiorum Univerſitati Praefectus, vir eruditiſſimus, mihique amiciſſimus, in Praefatione Primae Decadis *Vitarum Italorum doctrina Excellentium &c.* ſcribit: „ Quod Vitas perſcribam Italorum doctrina excellentium, qui ſaeculo XVIII. floruerunt, res profecto digna videbitur conſideranti multum id conducere „ ad amplificandam Italiae gloriam, & ad excitandam „ praeclare exemplis poſteritatem, ne ab eximia conteſtataque patrum, majorumque laude degeneret. „ Hoc idem

riſſimi, atque pientiſſimi Sacerdotis, praeſertim INSTITUTIONUM ANTIQUITATUM CHRISTIANARUM inter Catholicos Auctoris Primi, *commentarium* de vita, ſcriptiſque ejus poſteritati traderem.

II. Neapoli, feliciſſima illuſtrium ingeniorum altrice, ex *Philippo Selvagio*, & *Agatha Majella*, Parentibus honeſtiſſimis, hora XIIII. matutina IIII. Id. Auguſti, die celeberrimo Romani (2) Archidiaconi S. Laurentii Martyrio conſecrato, Anno CIↃIↃCCXXVIII. inter filios

---

idem propoſitum mihi in cauſſa fuit, cur ego hujuſce Amici in primis cariſſimi geſta poſterorum memoriae traderem. At non *Vitam*, non *Elogium*, ſed *Commentarium* me ſcripturum promiſi; ut ita quiſque intelligat, me materiam impolitam adhuc & quandoque etiam minutam collegiſſe, unde *Vitam Selvagii* ſcribere, ſuiſque decadibus inſerere poſſit *Fabronius* noſter. Aliud eſt parare ad Coenam obſonia, aliud Coenam dare.

(2) Non eo *Romanum* dico *S. Levitam & Martyrem Laurentium*, quia eum *Romae natum* pro certo credam; ſed tantummodo *Romanus* a me vocatur *Archidiaconus*. Sat mihi notum, quanta vi ingenii ex *Sacramentario Veronenſi* a ſe primum detecto, & *Leononiano* appellato, S. Laurentium Romanis civibus addixerit Cl. *Joſephus Blanchinius* Congr. Oratorii Rom. Presbyter; quantaque doctrina, animique moderatione eumdem Martyrem Hiſpaniae reddere curaverit ſolidae eruditionis Promus Condus *Franciſcus Perezius Bayerius*, S. Primat. Eccl. Tolet. Canonicus, Inclyti Hiſpani Ordinis Carolini Eques penſione donatus, atque Praeceptor Regiorum Infantium celeberrimus, praeſertim edita a *Sereniſſimo Infante GABRIELE BORBONIO* C. *Criſpi Salluſtii* Romanae Hiſtoriae Principis egregia Caſtellana verſione. Nolo ego inter *Blanchinium*, & *Bayerum* Judex ſedere, quum hic in Hiſtorica Diſſertatione *de Damaſo & Laurentio Hiſpaniae Aſſertis & vindicatis*, Part. II. Cap. II. modeſte ſcribat: „ Unum ſi aſſequar, nempe ut iis, „ quae mox adducenda ſunt, ratiociniis & reſponſio„ nibus ad Blanchini, atque Adverſariorum objecta, „ ſa-

filios primus ortum habuit JULIUS LAURENTIUS, atque in Paraeciali Templo *S. Mariae in Koſmedin*, ſive ad Portam Novam, ſacro fuit lavacro initiatus. Hinc ſane factum, ut quoad vixit, peculiari quadam caritate erga hoc Templum fuerit animatus, in quo primum Chriſtianae militiae nomen dedit, primos fideles majores noſtros ſancte imitatus (3), qui ſacram illam Aedem, in qua ex Dei beneficio aqua & Spiritu Sancto regenerabantur, Matris dilectiſſimae, ſemperque colendae loco habebant.

III. Corpus a nativitate nactus apta partium compoſitione perfectiſſimum, pubertati proximus repente nonnihil deformatum ſenſit. Undecimo enim vix aetatis anno, nocte quadam intempeſta CIↃIↃCCXXXVIIII. dum placidus obdormire videbatur, e cubili dolentiſſimus proſiliens, per proxima curſitans cubicula, ſeſeque diſtorquens, ita clamoribus & ejulatibus domum implet, ut lacrymas cuique cieret. Implenti queſtubus domum Parentes omneſque familiares accurrunt, nec ſciſcitantes cauſſam noſcere queſtuum poſſunt. Quid praeternaturale fortaſſe ſuſpicantibus ad orationes, piumque morem ſacras Divorum Reliquias infirmo corpori adplicandi ventum eſt. Dicitur tunc magis vehementiuſque indoluiſſe. Verum poſthaec ſedatis doloribus ſerenus dormitum rediit. Cum tamen mane e lecto ſurgeret, dexter humerus gibboſus, ſiniſtroque elevatior,

b 2 nec

„ ſapientum animos in Hiſpanorum ſententiam propenſiores efficiam, quamvis calculum decretorium non „ adjiciant: ſatis amplam mihi mercedem obtigiſſe rear „ pro ſuſcepti laboris modulo. „

(3) Habemus doctiſſimi *P. D. C. Chardon* Benedictini diſſertationem *de Baptiſteriis*, quam ex ejuſdem *Hiſtoria Sacramentorum* ſejunxit, Latinam reddidit, adnotationibus illuſtravit, ac alteri volumini *Diſciplinae Populi Dei* Claudii Fleury ſecundo loco inſeruit *Franciſcus Antonius Zaccaria*. In ea Cl. Auctor a Num. XIII. ad XX. uſque pietatem honoriſque ſigna proſequitur, quibus veteres Chriſtiani Majores noſtri Baptiſmales Sacras Aedes colebant.

Digitized by Google

nec non ſiniſtrum latus prae dextero ſuffoſſum magis, & quaſi excavatum apparuere. Quae quidem corporis deformitas, & inaequalitas membrorum conſpicua, compreſſo pectore reſpirationis meatus reddidere implicatos, nec ad expirandum reſpirandumque faciles; quod ſane incommodum adeo interdum intendebatur, ut diſſimulari non poſſet.

IIII. Eo igitur ignoto morbi genere omnis corporea compago, florente adhuc pubertate, languida eſt effecta, atque vehementiſſimo illo humorum extuberantium veneno adoleſcens corpus quaſi gelu compreſſum eſt, & exuſtum. Quare poſt haec corpore eſt uſus exili, parum firmo, ac aegritudinibus obnoxio, ut prudentiſſimo cuique videretur nulla pene in diſciplina *Julius* admodum profecturus, immo paucis vix annis victurus. Nihilominus, ut ſolent matres ardentiore proſequi caritate gnatos, qui a natura neglecti quodammodo apparent (4), & circa illos majorem adhibere diligentiam, quibus imbecillis contigit valetudo, *Aghata* ejus mater, in omnibus provida materfamilias, id prae ceteris curavit, ut hunc filiuum ſuum apta ciborum potuſque qualitate ſimul & frugalitate aleret, atque ab omni aëris inclementia tueretur. Inde profecto factum, ut paulatim firmatis aliqua ex parte viribus, corpus non mediocriter convaluerit. Accedit his, quod *Julius* ipſe grandior factus, dubiae conditionis corporis ſui non ignarus, materniſque aſſuetus alimentis, non ſine animi virtute ſatis laudabili, pluribus ſaepe, nonnullis ſemper abſtinuerit, ad quae naturali appetitu plerique omnes duci ſolent; idque ut e languoribus ſtomachi, atque imminentibus morbis eximia temperantia incolumis evaderet. Atque notatu quidem dignum eſt, quod praeter aegritudinem decimo a nati-

(4) In primis videſis aureos Libros *Ethicorum Ariſtotelis ad Nicomachum* &c., ubi cauſſas enumerat, & demonſtrat materni hujuſce amoris, curaeque diligentioris erga filios vel corpore deformes, vel imbecilles mente. *Horatius noſter* de amore paterno idem elegantiſſime canit a v. 43. Satyr. III. Lib. II.

nativitate menſe, ac tumultuoſam, ut diximus, dolorum impreſſionem undecimo aetatis anno toleratam, adulto jam corpore tamdiu vixerit, quamdiu vix quiſquam ex illo pubertatis caſu fuiſſet ominatus: immo tam bene plurimum valuerit, ut non morborum violentia, non ſtudendi aſſiduitare numquam intermiſſa, ſed inopino rhedae caſu, & inde conſequenti humorum perturbatione mortali, tandem obierit. Tantum materna valet providentia; tantumque recte a pueris aſſueſcere opportunum eſt, & ſalutare.

V. Ab infantia litteris a *Philippo* Patre addictus, numquam ab illis divelli paſſus eſt. Scholam frequentans a Sacerdote *Alexio Giſolfo* Terrae *Montauri*, Ludimagiſtro ſui temporis non obſcuro, Latini ſermonis praecepta eſt probe edoctus. Hinc Humaniores Literas, Rhetoricam, & Poeticam a Sacerdote *Joſepho Guidone* Neapolitano, harum deliciarum gnariſſimo, didicit. Dum in his eſſet Anno CIↃIↃCCXXXXIIII., aetatiſque ſuae circiter XVI. Clericali militiae nomen dare firmus in animo decrevit. Quare non ſine prudentiſſimi Sacerdotis conſilio, cui ejus liquido patebat mens, atque Superiorum licentia, veſte Clericali indutus triennale poſuit tirocinium. Erat tunc temporis Neapolitanae Eccleſiae Archiepiſcopus *Joſeph Spinellus*, Cardinalis pietate, doctrina, & Eccleſiaſticae diſciplinae obſervantia incomparabilis, cui Clerus, ipſaque Neapolitana Eccleſia, ut Cl. Mazochius ſcripſit (5), ſemper debebunt plurimum. Hic prae ceteris optime ordinatis illud (6), mandavit

b 3 ut

(5) In Epiſtola (ſive potius elegantiſſima Oratione Panegyrica) qua aeternae celebritatis vir *Mazochius* *Commentarium* ſuum *in Vetus Marmoreum Sanctae Neapolitanae Eccleſiae Kalendarium* Cardinali Ampliſſimo *Joſepho Spinello* dicavit An. CIↃIↃCCXXXXIIII. ejus geſta mire laudat, & exornat. Ut fecit quoque Part. III. Anteloquii ad *Diſſertationem Hiſtoricam de Cathedrali Neapol. ſemper unica*; alibique paſſim.

(6) *Joſeph Spinellus* Card. Archiep. Neap. in decreto edito die XXIIII. Octobr. CIↃIↃCCXXXXV. ait: „

ut ſecundum antiqua Eccleſiarum inſtituta (7), atque Pontificum (8), & Conciliorum decreta (9), ad ſacros Mi-

---

ait: „ Cum primum . . . Paſtoralem Curam Metropoli„ tanae hujus Eccleſiae ſuſcepimus, illud in primis cor„ di fuit . . . ut juventus Deo ſacra ſecundum primaevam „ Eccleſiae diſciplinam, non modo honeſtis moribus, „ verum etiam optimis literarum ſtudiis informaretur. „ Verum id quo promtius, ac facilius eveniret, Scho„ lae nobis inſtituendae eo nomine in Noſtro Archiepi„ ſcopali Palatio videbantur . . . Cum autem conſilium „ hoc noſtrum exſequi ab initio omni ex parte non po„ tuiſſemus, coepimus ſex ante annos duas tantum Ca„ thedras conſtituere, alteram matutinam Theologiae „ Scholaſtico-Dogmaticae, veſpertinam alteram Theolo„ giae Moralis &c. „

(7) Vide ſis *Joſephum Binghamum de Origin. Eccl.* Lib. VIII. Cap. VII. §. XII. ſed potiſſimum eruditiſſimum virum *Dominicum Aulíſium* noſtrum in egregio Opere *de Scholis Sacris* Lib. II. ubi luculenter hac de re agit.

(8) Inter ceteros *Leo IIII.* Pont. Max. in Synodo Romana IↃCCCLIII. ita decrevit: *Magiſtri, & doctores in ſingulis locis conſtituantur, qui liberales Artes aſſidue doceant; & ſi tales non inveniuntur, tamen divinae ſcripturae Magiſtri, & Inſtitutores divini officii nullatenus deſint*. Et *Benedictus XIIII.* P. M. In Epiſt. in forma Brevis data Archiep. Neap. Card. *Spinello* die XIII. Jan. CIↃIↃCCXXXXVI. ſcribit: *Eſſet optandum, ut Venerabiles Fratres Antiſtites... omnes Civitatis, & dioeceſis Clericos quotidie ad Epiſcopi Aedes, ſecundum vetuſtam Eccleſiaſticae diſciplinae rationem convenientes, ibidem optimarum facultatum, doctrinarumque ſtudiis ſub ſuis oculis ab inſignioribus Magiſtris imbuendos curarent*.

(9) Omiſſis aliis, Concilii Cpolitani Can. IIII. ſtatutum eſt: *Si quis ex Presbyteris voluerit nepotem ſuum, aut alium conſanguineum ad ſcholas mittere in Eccleſiis Sanctorum, aut in Coenobiis, quae nobis ad regendum commiſſa ſunt, licentiam id faciendi concedimus*. Et Can. V. *Presbyteri* per

Miniſtros eadem methodo, iiſdem diſciplinis, & doctrinarum ſententiis, ut par est, imbuendos in Archiepiſcopali Palatio ſub Praeſulis, Primorumque Cleri oculis publicae ſcholae omnibus Eccleſiaſtico miniſterio mancipatis tum qui in Seminario, tum qui in paternis laribus educarentur, praeſto eſſent; atque in iis ſelectiſſimi Anteceſſores, ullo ſine juvenum diſpendio, ſed annuo eis ſalario ſtatuto ex fructibus Archiepiſcopalis cenſus aſſidue docerent (10). Hoc ſane providentiſſimum Cardinalis

per villas, & vicos Scholas habeant. Et ſi quis fidelium ſuos parvulos ad diſcendas literas eis commendare vult, eos non renuntiant ſuſcipere. Nihil autem ab eis pretii exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto, quod eis parentes eorum caritatis ſtudio ſua voluntate obtulerint.

(10) In citata Epiſtola An. CIↃIↃCCXXXXIIII. ad *Card. Spinellum* ita ſcribit *Mazochius* noſter: „ In tuis Aedibus doctrinarum omnium ludum univerſo Clero aperuiſti, ſelectiſſimis Profeſſoribus „ tuo aere adſcitis, quibus tuo ſub aſpectu ſacra juventus ad omnem eruditionem informanda traditur.... „ Ad Aedes tuas, ut ante dicebam, omnis quotidie Clerus gregatim confluit. Ibi per ſuas claſſes ſcholaſque „ diſpoſiti tuis ſub oculis a doctoribus ſtrenuiſſimis ad „ optimas artes erudiuntur; ut qui in domo Dei educantur, non minorem jam habituri ſint ab initio doctrinae, quam caritatis conſenſionem „. Et in *Vindiciis Rpetitis Actor. Bononien. S. Jan.* pag. 142. Adnot. (16) ait idem *Mazochius*: „ Nihil ſalutarius ab Eminentiſſimo „ Cardinali *Spinello* olim Archiepiſcopo Neap. fieri potuit, quam uti Clerum univerſum, antea per obvias „ quaſque ſcholas diſperſum (ex quo ſi nihil aliud damni, at diſſimilitudo doctrinae in clericis exſiſtebat) in „ Gymnaſium unum in Archiepiſcopio fundatum cogeret, idque inſtructum ſelectiſſimis ſcientiarum omnium „ profeſſoribus: in quo maxima cum aemulatione optimi juvenes in ſpem Eccleſiae ſuboleſcerent. Ac ne „ nunc quidem aliud Eminentiſſ. ſucceſſori Cardinali „ *Serſalio* magis cordi eſt, quam ut adoleſcentibus ſpon-

Spinelli inſtitutum, non ſolum bonorum omnium plauſu, ſed in primis *Benedicti XIIII.* Pontif. Max. pietate, & ſapientia celeberrimi elogio fuit confirmatum, qui hac de re poſtmodum (11) Authenticas literas ad eum miſit. Haſce itaque ſcholas, ſtatim ac primum patuere, frequentavit *Julius*, ibique Philoſophicis in ſtudiis eſt non mediocriter verſatus ſub diſciplina *Felicis Roſſi*, Sacerdotis admodum eruditi. Audivit deinde Theologiam egregie per dogmata explanatam a doctiſſimo viro *Joſepho Simiolio*, modo Neapolitanae Eccleſiae Canonico Theologo, atque in Publico Athenaeo Conciliorum Anteceſſore. In ediſcendo Civili Canonicoque Jure uſus eſt viro editis optimae frugis operibus clariſſimo, *Carolo Blaſcho* Roſſanenſi Patricio. His ſane diſciplinis diligentiſſime vacavit ad An. uſque CIↃIↃCCLII., quo a legitima aetate quum pauci adhuc abeſſent menſes, VI Idus Junii privilegio Pontificis Sacerdotio fuit initiatus.

VI. Antequam ad ulteriora progrediamur, ut manifeſtum appareat quanto ardore, & fructu in ſtudiis ſub praeceptoribus profecerit *Selvagius*, praeſtat hoc loco duo narrare non admodum vulgaria. Primum eſt, quod cum adhuc Clericus in Archiepiſcopali Lyceo Theologiae operam daret, unus omnium aequalium maxime floruerit ing-

„ te ſua incitatiſſimis addat quotidiana calcaria. Itaque
„ (ut taceam de progreſſibus cleri mirificis) non niſi
„ os unum & lingua una Eccleſiae totius Neap. facta
„ eſt. O fortunatos nimium, ſua ſi bona norint, Regiae
„ Metrópolis hujus Clericos, tantis doctrinae &
„ innocentiae praeſidiis ante fultos, quam ad populos
„ regendos miſſi proſiliant.„

(11) Quamvis aliquot ante annis Publicae Archiepiſcopales ſcholae ſenſim patuerint, quaſi magni molinis experimento facto; attamen ut perpetuum ſtaret opus, *VIIII. Kal. Novem. CIↃIↃCCXXXXV. decretum* edidit Cardinalis *Spinellus:* quod *ſane decretum* binis litteris ſuis, in forma *Brevis*, ut vulgo ajunt, ſub eadem Nota Chronica *Poſtrid. Id. Jan. CIↃIↃCCXXXXVI.* & laudavit, & confirmavit idem ſummus Pontifex.

ingenii, & doctrinae laude. Quare factum eſt, ut, adveniente in ſcholam quadam die (an. CIↃIↃCCLI.) Card. *Spinello* cum celeberrimo *Joſepho Aſſemanno*, aliiſque doctiſſimis viris exteris, quos *Spinellus* ducebat ad viſendam Academiam a ſe recens fundatam, *Selvagius* in primis electus ſit, qui de quaeſtionibus Theologicis coram diſſereret; ſpecimenque exhiberet progreſſus, quem in ejuſmodi facultate juventus Eccleſiaſtica faciebat ſub diſciplina *Simiolii*. Alterum eſt, quod ſecundo, vel tertio curſus Theologici anno, novam, ut ita dicam, Theologicam Coloniam ipſe deduxerit in aedes *S. Georgii* Piorum Operar. Quum enim optimus quiſque condiſcipulus amiciſſimus eſſet *Selvagio*, ejuſmodi ipſe hortatus eſt, ut in praedictum locum ſemel per hebdomadam convenirent poſt meridiem ad diſputandum de quaeſtionibus Theologicis. Annuentibus methodum praeſcripſit, qua exercitationes concertationeſq. rite inſtituerentur: patronumque dedit *D. Auguſtinum*; cujus laudes quotannis feſta illius die a Sociis celebrari voluit proſa, & verſu. Huic porro Clericali Academiae, quae plus uno permanſit anno, initio praefuit *Nicolaus Trutta* Presbyter Neap. doctiſſ.mus; deinde alii.

VII. Quamvis Presbyter jam factus *Julius*, & diſciplinarum curriculo feliciter emenſo e ſchola diſceſſerit, domi tamen ſe continens peracta ſtudia retractare, augere, expolire coepit. Aſſiduus in legendo, ſcribendoque erat; in adeundis vero, atque interrogandis doctioribus adeo ſollicitus, ut plane appareret eum eruditionem non diligere, ſed prorſus ardere. Ad orientalium linguarum ſtudia, quarum elementa jampridem didicerat, rurſus ſe contulit; ſimulque Geographiae, Chronologiae, Hiſtoriae tum Sacrae & Eccleſiaſticae, tum Civili, nec non Antiquitatibus, in primis Chriſtianae Religionis penitius perluſtrandis & addiſcendis apta methodo, & nunquam intermiſſa opera ſolitarius vacavit. Probe noverat, licet juvenis, quam ſit neceſſarium, & quantum emolumenti afferat ſcientias arteſque profitentibus non ſero Regionum Urbiumque ſitus pernoſcere, temporum ſucceſſiones in numerato habere, Gentium facta exquirere, Regnorum ortus, incrementa, & caſus perpende-

dere, Eccleſiae Chriſti acta, viciſſitudines, Conciliorum, Patrum, Pontificum, & Haereticorum ſcripta & geſta explorare, ipſaſque Chriſtianas Antiquitates viro Eccleſiaſtico perneceſſarias addiſcere; quibus ſine adjumentis quam manca ſit, & imperfecta Philoſophia, tum Juriſprudentia, ipſaque cum primis Theologia, nemo ſanus non fatetur. Horis praeterea ſubciſivis fontes adivit Latinorum Graecorumque Scriptorum quantum potuit; ne ignota ipſi eſſet veterum Sapientia, & per quos veluti gradus humanarum divinarumque rerum ſcientia ad perfectionem lucemque evidentiae, ſi potis eſt, tendere non ſine hominum vigiliis & ſudore ſit conata. At, quod caput eſt, nulla prope dies praeteriit, qua partem aliquam Veteris Novique Teſtamenti non legerit attente, & ope alicujus Commentarii, praecipue *Calmeti*, non ſit interpretatus. Ad hoc ſane ſtudium capeſſendum eruditione ſua Clariſſimus *Mazochius* noſter eum quodammodo incitavit primum, & deinde manuduxit. Nam quum ſaepe in Neapolitano Athenaeo virum ſummum Sacras Scripturas edocentem, atque novas vias aperientem, aptaque miniſtrantem ſubſidia ad Biblia intelligenda audiviſſet, Scripturarum amore, ac utilitate vehementiſſime eſt incenſus: quae res quantum lucis & fundamenti Eccleſiaſticis *Julii* ſtudiis attulerit, ſcripta ejus abunde teſtantur.

VIII. Poſt quatuor circiter annos, quibus in ſua Bibliotheca (quam pro neceſſitate, vel opportunitate ſenſim optimis libris diligenter augebat) in ſtudia ſua incumbens quodammodo delituerat *Julius*; en cauſſa, quae illum An. CIↃIↃCCLVI. e domeſticis latebris in apricum propulit, & ad peracti ſtudii publica experimenta tradenda, atque ad non adhuc a ſe calcata literarum ſtadia percurrenda excitavit. Ut recte, quae ſequuntur, intelligantur, rem altius repetamus oportet. Cardinalis *Spinellus Benedicti XIIII.* memoriae quidem ſempiternae, pleno gradu veſtigia premens, quemadmodum hic Romae, in Chriſtiani Orbis Arce, nomine *Eccleſiaſticae Academiae* Societatem Virorum Sapientum ſtatas Exercitationes Hiſtoricas, Biblicas, Theologicas, vel Liturgicas ipſo audiente habentium non ſine maximo Eccle-

cleſiae Univerſae commodo inſtituerat; ita ille Neapoli An. CIↃIↃCCXXXXI. in diviti & ſelectiſſima Presbyterorum S. Philippi Nerii Bibliotheca Eccleſiaſticam aperuit Academiam, in qua viri utique praeclari *Alexius Symmachus Mazochius*, *totius Europae litterariae miraculum* (12), cujus deſiderio boni omnes merito anguntur, *Ludovicus Sabbatinus de Anfora* Aquilanus Epiſcopus, *Pius Thomas Milante* Epiſcopus Stabiarum, *Agnellus Honoratus* Averſae Canonicus, *Annibal Marcheſius*, *Antonius Genuenſis*, *Carolus Blaſchus*, *Franciſcus Maria Pratillus* Canonicus Capuanus, *Cajetanus Mari*, *Joſeph Sparanus*, & *Joſeph Simiolius* Canonici Neapolitani, *Ignatius Calce*, *Ignatius a Cruce*, *Sebaſtianus Paulus*, *Scipio de Chriſtophoro*, *Stanislaus a Potentia* editis Operibus, atque varia eruditione illuſtres, aliique permulti floruerunt, qui ſtatis diebus diſſertationes haberent ea de re, quae in Libello indicente jam in anteceſſum excuſſo fuiſſet propoſita (13). Ex hiſce profecto exercitationibus plures per annos *productis* prodiere tot tantaeque optimae frugis diſſertationes de ſublimioribus rei Chriſtianae argumentis, & praeſertim adverſus *Samuelis Baſnagii Annales Politico-Eccleſiaſticos*, quae ſi in unum collectae evulgarentur tandem, magnum profecto emolumen-

(12) Hoc ſummi honoris titulo Cl. Virum *Mazochium* ornat *Carolus Le Beau Regiae Inſcriptionum*, & *Humanarum Litterarum Academiae Pariſienſis Scriba Perpetuus* Epiſtola ad eum data XVII. Kal. Octobr. CICIↃCCLVIIII., quae eſt XXIII. Vol. I. Collectionis *Opuſculorum* ejuſdem *Mazochii*. Hanc Collectionem ubique expectatiſſimam evulgare diligenter curat Vir eruditiſſimus *Cajetanus Migliore*.

(13) De illuſtri hac Eccleſiaſtica Academia ita Cl. *Mazochius* in citata Epiſtola Anni CIↃIↃCCXXXXIIII. *Cardinalem Spinellum* alloquitur; „ Quid de inſtituta per „ te celebri apud Oratorianos Patres Academia, in qua „ viri ex tuo Clero lectiſſimi crebris diſſertationibus pu„ blice pronunciatis Eccleſiae Hiſtoriam illuſtriorem ef„ ficiunt &c. „

lumentum rei literariae accederet. Quemadmodum quidem acceſſit ex eruditiſſimo Mazochii *Commentario* in priores ſex Marmorei Neapolitani Kalendarii Menſes, & ex diſſertatione ejuſdem *de Sanctorum Neapolitanae Eccleſiae Epiſcoporum cultu*; ut etiam ex altero *Ludovici Sabbatini* Commentario in omnes prorſus ejuſdem Kalendarii Menſes; ex *Blaſchi* doctis diſſertationibus, aliiſque illuſtrium Virorum Scriptis jam tum, vel poſtea evulgatis. Verum poſtquam, neſcio quo fato, iis ſe implicuit negotiis Cardinalis, a quibus abſtinuiſſe ſatius fuiſſet, quum ipſe ſe Romam recepiſſet, atque hujus ſedis regimine ſe abdicaſſet, occluſa tacuit Academia, nec amplius de more in unum coiere viri eruditi.

VIIII. Quicumque, ut his exercitationibus in dies doctior evaderet Neapolitanus Clerus, & exemplo inde ducto univerſae Regni Eccleſiae illuſtrarentur, vehementer ſperabat fore, doluit merito, tot illuſtres viros medio in curſu ſubſtitiſſe. At ſtatim ac *Antoninus Serſalius* Cardinalis fuit huic ſedi ſucceſſor datus, de reſtituenda Academia Eccleſiaſtica cogitatum eſt. Debetur praeſertim haec reſtitutio Canonico *Joſepho Sparano* ſollertium ingeniorum amantiſſimo, qui ea de re ſaepe coram Archiepiſcopo verba fecit; & *Julio* etiam noſtro, qui juvenes Sacerdotes, quibuſcum diu iiſdem in ſtudiis fuerat verſatus, ad coëundum fortiter excitavit. Quapropter quum Cardinalis *Serſalii* auctoritas tandem acceſſiſſet, qui ſe Litterariae illius ſocietatis Protectorem & Praeſidem dixit, ipſemet *Julius* hortatoria oratione Academiam recluſit VI. Id. Jan. CIƆIƆCCLVIII. Duodecim primum fuere ſocii, quibus poſtmodum magnus ſapientum virorum numerus ultro acceſſit. Illud fuit hujus reſtitutae Eccleſiaſticae Academiae Neapolitanae inſtitutum, ut ſub tutela S. Doctoris *Auguſtini*, cujus laudes quotannis panegyrica oratione aliquis ex Academicis proſequebatur, quolibet die Sabbati poſtmeridianis horis corporati omnes, vel domi *Sparani*, qui Pro-Praefectus huic Academiae fuit renunciatus, vel in Archiepiſcopio coram Cardinali (ut ſaepe factum eſt) collecti ab uno ex ſociis Theologicam,

cam, ab altero de graviore aliquo vel Hiſtoriae Eccleſiaſticae, vel Sacrarum Scripturarum, vel Canonici Juris, vel demum Liturgiae argumento, in evulgatis libellis jam ante propoſito, Diſſertationem taciti audirent; atque deinde, ſi quid non recte dictum crederent, modeſte proponerent, ſolutionem ab Diſſerente expectantes. Incredibile dictu eſt, quo animi ardore, quaque diligentia hac in palaeſtra ſe exercuerit *Julius*, vel diſſertationes recitans, vel diſſerentibus difficultates expediendas opportune proponens (14).

X. Prae

(14) De hac *Sacra Archiepiſcopali Academia Neapolitana* vel a Card. *Spinello* inſtituta, vel a Card. *Serſalio* reſtituta univerſae eruditionis Parens *Mazochius* noſter in *Vindiciis repetitis Actor. Bononien. S. Januarii* quum ſcripſiſſet *hodie maxime cum Neapoli, immo & late in utraque Sicilia ſub auſpiciis Caroli Regis Auguſtiſſimi Feliciſſimique . . . prae ceteris bonis artibus ſtudia cum primis ſacra ad miraculum florent . . . ope praeſertim tum Archiepiſcopalis Gymnaſii, tum etiam adultiorum Clericorum Academiae, &c.* illico pag. 142. Adnot. (11) inferne ſubnectit: „ Nam ne tum quidem ubi ſcientiarum ſtadium emenſi, ad curriculi ſui metam pertigerunt, otio ſeſe dedunt. Etenim adultiores facti, ac Sacerdotio initiati, ἀριστίνδην deliguntur ii, qui in penitioribus ſtudiis (nim. hiſtoriae ſacrae, dogmatum, canonum, Biblicae & Eccleſiaſticae antiquitatis) magis magiſque quotidie ſubigantur. Hunc in finem inſtituta jampridem fuerat ab Eminentiſſ. Archiep. *Spinello* cultior quaedam Academia ſacra, in qua de originibus Eccleſiaſticis, Biblicis, Liturgicis, & id genus aliis maximo cum ſacrae doctrinae foenore diſſerebatur. At diu poſt, partim ex obitu magni illius incitatoris Hannibalis Marcheſii Oratoriani (nam apud Oratorianos Clericorum coetus illi cogebantur, praeſente ac praeſidente Archiepiſcopo) partim ex Romana *Spinelli* Eminentiſſimi profectione ii coetus aliquandiu intermiſſi. At revocata ab Eminentiſſ. Archiepiſcopo *Serſalio* ſucceſſore ſub ductu Canonici Spa-

„ ra-

X. Praeter haec erant alia litteraria negotia, quae *Julium* & ante, & poſt haec tempora non mediocriter diſtinebant. Inter *Arcades Poëtas* adhuc juvenis adnumeratus, nomine *Ariſtonis Metaſtici*, quolibet anno inter Paſtores *Coloniae Alethinae* celeberrimae, dum vixit, vel Latina, vel Graeca etiam aliquando, pro immaculato Virginis Deiparae Conceptu conſcribere carmina, ſane non contemnenda, quae in Collectionibus hujuſmodi ſunt vulgata, numquam deſtitit. Ad haec Conciones nonnullas bonae frugis plenas ad Populum Neapolitanum, atque finitimarum Urbium ſaepe habuit; nec non orationes de Sanctorum laudibus non inelegantes identidem recitavit. Nec praetereundum, quod in funere *P. de Novellis*, Congregationis Piorum Oper. Praepoſiti, quo ipſe per plures annos uſus erat Sacramenti Poenitentiae Miniſtro, ejus laudes adhuc adoleſcentulus proſecutus eſt Latina oratione in aede S. *Georgii* majoris, non ſine auditorum admiratione atque ingenti plauſu, animadvertentium ſcilicet pauciſſimos dies adoleſcenti ſatis fuiſſe ad perficiendum hoc opus. Quum vero immortalis nominis Romanus Pontifex *Benedictus XIIII.* obiiſſet, ipſe accitus, utpote Sodalitii Peregrinorum Socius, in eorum Templo in conſpectu illuſtrium Virorum funebri oratione tanti Pontificis laudes celebravit.

XI. Inſuper inter alios ipſe quoque *Cenſor Librorum*, qui Neapolitanis typis evulgantur, a Cardinali Archiepiſcopo pro doctrina Religionem ſpectante creatus, plurima naſute volumina pervolutavit, labori diligentiaeque minime parcens, ut Auctores quantocius operum ſuorum judicia haberent, & expedirentur. Prae ceteris vero maximum illi faſtidium attulit Cenſura Hiſtoriae Eccleſiaſticae *Joannis Laurentii Moſhemii* Univerſitatis Gottingenſis Cancellarii, quam ab Auctore Latine ſcriptam, dein in Anglum ſermonem verſam una cum reliqua Univerſa Gentium Hiſtoria

„ rani optime de Clero meriti, *Sacra Academia Archiepiſcopalis* (id ei nunc nomen eſt) in quam ſtatis „ diebus conveniunt Academici productos a ſe fetus in „ orbem recitaturi. Utinam tantorum bonorum affluen- „ tia in Eccleſia Neapolitana perennet quam diutiſſime!„

ria ab Anglis doctiſſimis viris digeſta conjunctam, tandem Italicam redditam, Neapoli edendam curavit *Roſellius*. Haec quidem Hiſtoria a Germano homine certe erudito, at ab Eccleſia Catholica ſejuncto, ſecundum ſuae ſectae dogmata elucubrata per annorum centurias, atque ab *Archibaldo Maclaine*, pene furfuris ejuſdem homine adnotationibus aucta, nullo modo poterat Catholico Populo ſine Religionis periculo legenda tradi. Hinc rogatus obſecratuſque eſt *Julius*, ut pro veritate Religionis, hiſtoricaque ſinceritate novis adnotationibus, ut res poſtulabat, pravis ſententiis, factiſque vel falſis, vel fucato colore depictis opportune occurreret, doctrinamque ſubnecteret expellendo veneno perneceſſariam. Per quatuor circiter annos, dum volumina excuderentur, ipſe aliis diſtentus litterariis negotiis adnotationes ſaepe prolixas, & vix a partu rubentes ſubnectendas evulgandaſque tradebat. Quare in illis eſſe nonnulla, quae limam deſiderant, vel quae plenius doctiuſque erant tractanda, ingenue fatemur, & ipſemet *Julius* mecum faſſus eſt non ſemel. Verum in anguſtiis poſitus meliora tunc dare non poterat, quamvis negotii gravitas id poſceret. Occurrere huic malo adniſus eſt ipſe, edita *Cenſura Hiſtoriae Moſhemianae*, ſeorſum etiam excuſa; attamen & haec ipſa nec omnia comprehendit refellenda, quae quidem maximi momenti ſunt, nec pro dignitate refellit. Quod ſi vellemus rem penitius penſitare, vel minime inter nos vulganda illa erat hiſtoria, vel diſſertationes addendae criticae & dogmaticae illis plurimum ſimiles, quas olim cum Hiſtoria ſua dedit *Natalis Alexander* (15). Illud tandem, quod non leviter eum hoc tempore exercebat, erat ſane ex Tironibus Congregationis S. Philippi Nerii modo hunc, modo illum in Theologicis ſtudiis manuducere, fonteſque & aperire ſanae doctrinae. Facilitas enim illa nativa, & perſpicuitas verbis explicandi cogitationes mentis ſae-

pe

(15) Ita ſane mecum ſentiebat communis amicus *Joannes Franciſcus Conſortius* acerrimi vir ingenii, a quo brevi expectamus *Univerſae Theologiae Dogmaticae Inſtitutiones*, quarum volumen *Paraſcevaſticum de Veritate Relig. Chriſt.*, & *Theol. locis* jam excuſum eſt Neap. CIↃIↃCCLXXI.

pe ſublimiores, & implicatas, quam in *Selvagii* ſcriptis admiramur, in loquendo de rebus a vulgi captu remotis reddebant illum apud omnes commendatione dignum. Non mediocriter tandem a ſtudio rebuſque ſuis curandis avocavit *Julium* Cardinalis *Serſalii* codicillum XIIII. Kal. Septem. An. CIƆIƆCCLXV. datum, quo ipſe Quaeſitor Scientiae eorum, qui Ordinibus Eccleſiaſticis ſunt initiandi, fuit renunciatus. *Probitas* enim & *doctrina Julii* promeruerunt, ut ad hoc munus advocaretur; illudque ipſe licet juvenis, tanta diligentia, tanta interrogandi humanitate, perſpicuitate, & gravitate explere ſolitus erat, ut Seniorum laudes, atque initiandorum grati animi ſignificationes abunde promeruerit.

XII. Quamvis tot tantiſque litterariis curis quotidie adlaboraret *Julius*, a remittendis tamen pauliſper jam incoeptis in Bibliotheca ſua ſtudiis, vel exercitationibus Eccleſiaſticae Academiae dimoveri numquam potuit. Profecto ſtudia Clericorum Neapolitanae Eccleſiae, antequam ipſe Sacerdotio initiaretur, optima illa quidem jam tum erant, diuturna, recteque ordinata, ut meſſis inde ſatis opima virorum in Eccleſiaſtica Republica illuſtrium ſperari ſemper merito poſſet. Nec ſpernenda certe eſt meſſis illa, quae praeterito mox tempore floruit, vel qua fruimur in praeſens. At felicior utique, & uberior fuiſſet ſemper, ſi perpetua in eodem Clero Academia extitiſſet. Nam poſt ſtudia juventutis ſub Anteceſſoribus diligenter peracta, quum illico dari praemia doctioribus ex illis non poſſint, antequam ſtudia ipſa lectione, meditatione, & ſcriptione perpoliantur, & quodammodo pingueſcant, immo & maturior muneribus evadat aetas; hinc praeceptore remoto, quum ſaepe non habeant juvenes ubi conceptus bonarum literarum ignis alatur, & ubi etiam ſub Praeſulum oculis cum profectu exerceantur, non ultima eorum pars ſibi deſidioſe vivere contenta libros ſtudiaque omnia deſerit; maxima vero in late patentem Theologiae morum ſinum, ut par eſt, ſe ſe recipit, profecto non ſine fidelium utilitate; reliqui vero, ſi qui ſunt non admodum frequentes, ſtudia proſequuntur bene ominata. Quod ſi prae foribus, ut ita dicam, Scholarum Eccleſiaſtica ſemper adeſſet Academia, quae juvenes

naturali aeſtu huc illucque in ſtudiis palantes in unum cogeret, & apud ſe materna caritate comiter exciperet: profecto in ejus campo ipſimet juvenes mox e ſcholis dimiſſi, ad laborandum enitendumque aſſueti, atque adhuc calentes implantarentur, ſtatim altiſſimas in ſtudiis melioribus radices agerent, floreſque & fructus darent Eccleſiae & Reipublicae uberrimos. Nam viri acri judicio pollentes, atque huic culturae ſublimiori praeſidentes, ex diſſertationibus domi a juvenibus non ſine induſtria, & aemulatione conſcriptis, atque ex oppoſitionibus ex tempore propoſitis, ſatis conſpicerent, & penderent exacte, in quo quis plus valeret, cuique muneri obeundo melior quiſque factus poſſet apte deſtinari.

XIII. Et ita ſane ſe rem habere, manifeſtum ex eo apparet quam maxime, quod ex reſtituta tandem Neapolitana Eccleſiaſtica Academia plurimi prodierint vel regendis Eccleſiis, vel adoleſcentibus doctrina inſtituendis, atque vulgatis operibus (16) Clariſſimi viri, qui alias for-

c taſſe

(16) Inter plurimos, qui operibus jam nunc editis gloriam ſibi partam Eccleſiaſticae huic Academiae communicarunt, primo loco meminiſſe praeſtat *Benedicti Clementis de Aroſtequi* doctam ſane, atque elegantiſſimam *Diſſertationem, qua Apoſtoli Jacobi Majoris Praedicatio Hiſpanis vindicatur*. Hanc ipſe tunc adhuc juvenis in Academia noſtra recitavit, & Neap. edidit An. CIↃIↃCCLXIII. Hinc doctus & probatiſſimus Sacerdos *Dominicus Jorius* tria Italice ſcripta edidit Opera, ſacra eruditione, pietateque redundantia; ſcil. I. *de Eccleſiaſtici Ingenii Uſu in Animorum ſalute procuranda, Theologica Tractatio &c. An. CIↃIↃCCLXI.; II. de Antiqua, Novaque Eccleſiae diſciplina in apponendo Sanctiſſimi Novi Foederis Sacrificii Fructu &c. An. CIↃIↃCCLXVIIII.; III. Caritas Catholicae Eccleſiae*, ſive *Argumenta indubia, quae erga Eccleſiae Doctrinam, Miniſtros, Mores, & Diſciplinam ſemper & ubique exhibuere Fideles &c. An. CIↃIↃCCLXXIIII.* Item elegantiſſimus *Paulus Moccia* antiqui moris vir, non ſolum *Linguae Graecae Proſodiam, Epiſtolaſque* Lati-

taſſe in otio, & ſquallore delituiſſent. Prae omnibus meminiſſe ſufficiat de binis illis illuſtribus Amicis, nempe *Joſe-*

Latinas quantivis leporis, ſed edidit etiam *divi Baſilii Vindicias adverſus Joannem Barbeyracium quoad Jusjurandum*, *An.* CIↃIↃCCLXIIII. Vir quoque Clariſſimus *Benedictus Columna* Abbas Ord. S. Bened. Congr. Caeleſtin. praeter *Geographica* ejus volumina, Italicam *diſſertationem Apologeticam* evulgavit de *ſincera Patrum Tertii Seculi doctrina circa ſtatum Animorum medium inter mortem & reſurrectionem &c. adverſus Thomam Burnetum, &c. An.* CIↃIↃCCLXV. Ab egregio Viro *Luca-Nicolao de Luca* habemus *Sacrum Sapientiae Librum Italica Paraphraſi explanatum*, *atque Adnotationibus* e Philoſophico penu abunde depromtis *illuſtratum* An. CIↃIↃCCLXVIII. Reliquos praeterire ſatius duco, ne tractationem de hac de re, non adnotationem ſcripſiſſe videar. Qui plura ſcitu digna legere deſiderat, is adeat *Caput VI. Lib. VI. Partis II. Commentarii Hiſtorici Actorum S. Neapolitanae Eccleſiae, atque Congregationis Apoſtolicarum Miſſionum &c.* quem ſane Commentarium Italice elucubratum (utinam copioſius, & abſoluta monumentorum collectione magis refertum!) An. CIↃIↃCCLXVIII. edidit eidem Academiae Pro-praefectus Clariſſ. *Joſeph. Sparanus Neap. Eccl. Canon. & Major Poenitentiarius*; cui ſane plurimum me debere fateor, quod reculas meas in Academia illa recitatas tanti fecerit, ut *Parte I. Commentarii ſui a pag.* 119. *ad* 122. *Adn.* 23. & 24., & *a pag.* 138. *ad* 154. item in *Adnotationibus* nonnulla ad rem diplomaticam Metropol. Eccl. Neap. illuſtrandam pertinentia a me conſcripta, humaniterque a ſociis excepta ediderit. Plurimum etiam debere me fateor Magiſtro quondam meo *Alexio Symmacho Mazochio* Viro incomparabili, qui in *Vindicii Repetitis Actorum Bononien. S. Januarii &c.* Part. III. *denuntiationis* not. 20. pag. 162. cujuſdam meae diſſertationis *de Tempore Neapolitanae invaſionis a Saracenis factae*, *deque rebus tunc geſtis* compendium dedit, eaque eſt uſus ad nonnulla Hiſtoriae capita corrigenda.

Joſepho Roſſio (17), qui ad Theologiam Dogmaticam, & *Julio Selvagio*, qui ad Jus Canonicum tradendum in Scholis Archiepiſcopii Neapolitani eodem pene tempore a *Cardinali Serſalio* electi fuerunt. Ad hunc quod ſpectat, quum *Carolus Blaſchus* (a quo, ut diximus, *Julius* Jus Canonicum hauſerat) doctis operibus editis (18), recteque inſtitutis juvenibus optime de re litteraria meritus, ut liberius novis lucubrationibus conſcribendis vacaret, ſe munere docendi Canones abdicaſſet, eidem illico muneri XVII. Kal. Octobr. CIƆIƆCCLXIIII. Archiepiſcopus Cardinalis *Julium* praefecit, diviſa prudenter annua ſolutione utrique Anteceſſori. Statim ac ad docendum ipſe feriis illis autumnalibus ſe accinxit, expeditiores ſerio meditatus eſt modos pro virili Auditores traditae ſibi Scholae juvandi, atque ad ſapientiae apicem manu facilius ducendi.

XIIII. Notum eſt Eruditis, diu fuiſſe magnaque animorum contentione agitatum in pluribus Europae ſtudiorum Univerſitatibus, num juventuti erudiendae commodius utiliuſque foret, cujuſque diſciplinae conſtitutos, typiſque excuſos in adoleſcentum manus tradere li-

---

(17) Hujus Cl. Viri in Theologica re diu ſubacti quatuor ad hunc diem habemus opera evulgata, quae ipſe inter ſacram eruditionem, latinamque elegantiam medius doctiſſime ſcripſit: I. *de Opificio ſex dierum*. *An.* CIƆIƆCCLXVII.; II. *de Angelis*. *An.* CIƆIƆCCLXVIII.; III. *de Altera Vita Libri* IIII. *An.* CIƆIƆCCLXXI.; & IIII. *de Veritate Religionis Chriſtianae hoc Anno* CIƆIƆCCLXXV.

(18) De Eccleſia benemerentiſſimus Vir *Blaſchus* bina edidit volumina An. CIƆIƆCCLVIII. &c. quibus comprehenduntur ejus *Opuſcula Canonica*, *Hiſtorica*, & *Critica* Italice elucubrata. Hinc An. CIƆIƆCCLX. evulgavit *de Collectione Canonum Iſidori Mercatoris Commentarius*, quo innumerae refelluntur calumniae adverſus Romanam Eccleſiam emiſſae, & multa Canonum obſcura loca docte illuſtrantur. Jamdiu totus eſt in *Probabiliſmi* Hiſtoria ſincere conſcribenda.

libros, eoſque in Scholis ab Anteceſſoribus explanari; an e manuſcriptis inſtitutionibus ſecundum uniuscujuſque Magiſtri mentem elucubratis dictata juvenes excipere, atque velociter, ut moris eſt, exſcribere. Qui priores partes tuebantur, quinque mala ex hac ſcholaſtica ſcriptura in juvenes manantia extulere. Primum, ſententias ejuſdem Scholae ſub diverſis Anteceſſoribus diverſas proponi; alterum, non omnes aeque Magiſtros eadem ſcribendi elegantia & perſpicuitate uti; tertium, excipiendo ſcribendoque multum temporis in Schola perperam teri, quod in utiliores impendi exercitationes poſſet; hinc quartum, ſcripturae elegantiam, induſtria partam, corrumpi, atque interim taedio affici nimioque labore ſaepe Auditores delaſſari; quintum denique, ante inventam Typographicam artem neceſſarium fuiſſe omnino exſcribere: at poſt illam mire repertam, qua labores hominum plurimum levantur, velle adhuc exſcriptionem retinere, eſſe quidem repertis frugibus glande veſci; quae mala, ſane non levia, propoſito in Schola, explicatoque libro evaneſcunt. At qui pro altera ſtabant ſententia, quinque etiam opponebant ex ſtatutis vulgatiſque diſciplinarum inſtitutionibus manantia mala, oppoſitiſque incommodis reſpondebant. Primum non cuique Anteceſſori (dummodo ſit hoc nomine dignus) in iis, quae omnino certa non ſunt, & inconcuſſa, eſt mens eadem; quapropter e ſtatuto inſtitutionum libro omnes deinceps Anteceſſores docere, idem eſſet, ac ſervilia ingenia duriſſimo aptata jugo ad inſtituendos adoleſcentes immittere, ſi adamuſſim omnia eodem ordine eademque ſententia ſemper eſſent explicanda; ſin autem liberius agendum eſſet, ſaepe atque in multis inſtitutiones Doctori utique non explicandae, quam refellendae eſſent. Alteram, quum mentis humanae in inveniendis, atque in dies augendis artibus ſcientiiſque innumerae extiterint ſemper feliceſque progreſſiones, praeſertim cum ſobria juſtiſque limitibus circumſcripta in diſciplinis cogitandi libertate, ſi eaedem ſemper iiſdemque ſententiis & doctrinis inſtitutiones traderentur, hoc idem eſſet, ac tyrannidem ingeniorum jam bono omine exturbatam, iterum ſiniſtris avibus adducere. Tertium, juvenes, dummodo ſolertes ſint,

ſint, ut oportet, paullatim, & quaſi per fruſta in exſcribendo lectionis quaſi deformationem quamdam concipiunt animo; quam plenius deinde clariuſque unico veluti ductu audiunt explanatam: quare non fruſtra tempus teri, ſed penitius clariuſque menti inſculpitur, & fixa haeret perennius doctrina ſcribendo in Scholis parta, quam lectione ſola, & explicatione acquiſita. Dein quartum, de adoleſcentum taedio, atque labore in exſcribendo nimis anxii ſunt nonnulli, quum iis, ſi vere docti & dici & eſſe velint, non in deliciis, & mollitie innutriri, quaſi delicati Gratiarum pueri, ſed meditationibus diuturnis, ordinatiſque ſcriptionibus aſſueſcere a teneris oporteat, ut decet Palladis alumnos. Quintum tandem, eſſet quidem glande veſci inventis frugibus, ſi veteres novoſque libros omnes juvenibus exſcribendos traderemus, Typographica arte inventa; at ex antiqua exſcribendi conſuetudine illam tantum partem retinere, quae adoleſcentibus utilis ſit & neceſſaria, hoc eſt opportune novis uti inventis, non abuti. His per ſaturam addunt hujus ſententiae Patroni; propoſito cuique Scholae Inſtitutionum libro certo, & typis excuſo, Anteceſſores, ſi parumper ſint deſidioſi, ad inertiam miſere prolabuntur, ſublataque aemulatione aliquid utile de novo tentandi, nihil boni amplius extundi poſſet, unde honos ſtudiorum, & Anteceſſorum dignitas non mediocriter tuetur (19).

XV. Haec ſane oppoſita utriuſque partis argumenta diu *Julii* mentem reddidere ancipitem, num ſcilicet Canonicas Inſtitutiones explanaturus, eas e Manuſcripto dictaret, an typis excuſas Auditoribus traderet legendas. At demum non ſine Amicorum conſilio alteri adhaeſit ſententiae, ea potiſſimum de cauſſa, quod Canonum, Juriſque Civilis Scholae nonniſi poſtmeridianis horis in Archiepiſcopio pateant; qua diei parte, praeſertim hyeme, quum vix poſt prandium ſtomachus concaluit, coepitque, ut *Celſus* ait (20) cru-

(19) Videſis Cap. XXVI. Bibliothecae Selectae *Poſſevini*; dialogum VI. de Methodo ſcientiis ſtudendi *Bernardi Lamy*, &c.

(20) In Praefatione, & alibi.

cruda concoquere, ac cibum potumque jam mixtum per partes digerere, inconſulte quidem agerent Magiſtri, ſi adoleſcentes in recitando, ſcriptitando, diligenterque dictata & explicata auſcultando in Schola retinerent; nam ita ſanitatem corrumperent, qua nihil in ſtudiis pretioſius. Ad haec Canonum Elementa nec nimis contracta, nec plus aequo redundantia tradere deſiderabat, ne primis pene jejunos, alteris taedio confectos dimitteret juvenes. Quapropter illico manus operi admovit, atque brevi opus, ut decreverat, abſolvit vulgavitque Anno CIↃIↃCCLXVI. hoc titulo: INSTITUTIONUM CANONICARUM LIBRI TRES: de quibus ita in Praefatione ſuum aperit propoſitum: *In id duntaxat intendimus animum, ut adoleſcentes noſtros onere ac labore excipiendi, exſcribendique dictata, praeſertim poſtmeridianis horis, liberaremus; & commodae ſtudioſis inſtitutiones traderentur, quae nec ita breves eſſent, ac jejunae, ut ſufficientem Canonum ſaporem indere non poſſent; nec nimis amplae, quae ab rei Canonicae ſtudio abſterrerent*. Immo ne quis de doctrinis ſuis, ut fieri ſolet, in illas inſtitutiones derivatis conquereretur, ingenue ibidem faſſus eſt, *ab recens editis Virorum Cl. doctis, & laborioſis in re Canonica Commentariis* (21) *haud pauca, quae ad rem ſuam facie-*

(21) Hi ſunt Commentarii, e quibus non pauca ad rem ſuam facientia hauſit Cl. Auctor *Selvagius*, nonnullis de ſuo docte ingenioſeque intermixtis, ut in hujuſmodi operibus accidere neceſſarium eſt; nam in iis omnia nova referre velle, eſſet quidem ingenii diſciplinas peſſumdantis; & ſat cuique eſſe debet, nova methodo vetera concinnius explanare; glorioſum vero, nova aliqua, & non adhuc animadverſa primum in medium proferre; quod praeſertim ab Anteceſſoribus in aliqua Diſciplina non mediocriter verſatis expectandum eſt, ſi dignitatem publici muneris nova gloria merito ſibi parta tueri velint. Igitur praeter Inſtitutiones Canonicas *Fleurii*, & *Gravinae*, aliorumque doctiorum, ad manus habuit Viri utique Juriſconſultiſſimi, quique inſtar omnium eſſe poteſt, *Joſephi Paſchalis Cyrilli in Regia Neapolitana Aca-*

faciebant, *hauſiſſe*. *Quamobrem ne ingrati animi nomine accuſaretur*, *maximas his gratiam ſe agere eſt profeſſus*, *majores etiam habiturus*. Duo hac de re minime tacenda cenſemus: Primum inſtitutionibus ſuis elegantem ſane, atque eruditam *de Juris Canonici ortu & incremento Diatribam Iſagogicam Julium* praepoſuiſſe; in qua, ut apte omnia complecteretur, atque per partes ordinate digereret, ſecundum ſententiam noſtram, Canonici Juris Hiſtoriam (22),

c 4 ejuſ-

Academiae Juris Civilis Primarii Profeſſoris Inſtitutiones Canonicas &c. quas An. CIƆIƆCCXXXXV. dedit; ſimiliter *Inſtitutionum Juris Canonici Libros Quatuor a Carolo Gagliardo* tunc *Sacrorum Canonum Interprete in Gymnaſio Neap.* nunc *Marsico Epiſcopo*, qui quatuor voluminibus non tam Inſtitutiones, quam, ut ita dicam, *Jus Canonicum Commune*, *& Neapolitanum Antiquum & Noviſſimum* ſcitiſſime enucleatum dedit An. CIƆIƆCCLVI. &c. Et tandem *Inſtitutiones Juris Canonici in tres partes tributas*, *quibus vetus*, *& nova Eccleſiae diſciplina*, *& mutationum cauſſae enarrantur* (ſive ut omnes lubenter fatentur, Canonum & diſciplinae Eccleſiaſticae Promum Condum) *a Dominico Cavallario Decretalium in Neap. Athenaeo Profeſſore &c.* An. CIƆIƆCCLXIIII. evulgatas; ex quibus ipſemet Eruditiſſimus *Cavallarius* ſua *Elementa Juris Canonici &c.* depromſit An. CIƆIƆCCLXVIIII.; & nova atque luculentiora propediem ejuſdem argumenti daturus eſt Reipublicae Litterariae opera. Non inficias ibo Inſtitutiones Canonicas, quas Cl. *Carolus Blaſchus* in Scholis Archiepiſcopii dictare, & explanare pro munere ſolitus erat, prae manibus habuiſſe *Julium* noſtrum, qui illius fuerat Auditor.

(22) Inter ceteros, qui hanc ſpartam ornarunt, & quorum opera *Julius* legerat, praeſtat recenſere *Carminum Fimianum*, in Neap. Athenaeo Canonum Profeſſorem, doctis eruditiſque *adnotationibus in Petri de Marca Concordiam Sacerdotii & Imperii*, & adverſus *Bohemeri* audaces conatus celeberrimus. Hic An. CIƆIƆCCLXIII. edidit *Hiſtoriam Juris Canonici &c.* diligentiſſime digeſtam. Hanc diu pervolutavit, & cum Eruditis plurimi faciebat noſter *Julius*.

ejuſque viciſſitudines ad quinque *Chronologicas Periodos*, ſive ſtatus redegit: I. Statum *Primigenium*, ſive *Arcanum*; II. *Adultum*, ſive *Publicum*; III. *Seneſcentem*, ſive *Aridum*, & *Incompoſitum*; IIII. *Reſtauratum*, ſive *Refloreſcentem*; & V. *Expolitum*, *Ornatumque*, & *ad Primaevum*, *qua fieri potuit*, *candorem reſtitutum*; quibus utique quicquid ex Jure Neapolitano Municipali ad Jus Canonicum pertinere viſum eſt, diligenter conquiſitum addidit. Alterum, vix quatuor annorum intervallo ita per Italiam, finitimaſque Regiones harum Inſtitutionum exemplaria facile fuiſſe diſtracta, ut multis adhuc expetentibus Ann. CIƆIƆCCLXX. altera vere caſtigatior, & auctior prodierit editio. Huic & tertia acceſſit, quae An. CIƆIƆCCLXXI. Patavii curata eſt, Auctore prorſus inconſulto.

XVI. Dum vulgandis Canonum Inſtitutionibus totus erat *Julius*, en novum ejus cervici imponitur onus. *Bartholomaeus Portanova* prope emeritus Juris Civilis Anteceſſor in Scholis Neapolitani Archiepiſcopii, illuſtri Sacerdotio, quod *Canonicatum* appellant, in Metropolitana Eccleſia ornatur. Tunc igitur optime factum Cardinali *Serſalio* eſt viſum, *Selvagium* conſtituere Juris Utriuſque Profeſſorem, ea lege, ut ab eo cujuslibet biennii curriculo Cleri adoleſcentes inferioribus ſtudiis perfuncti primo anno Jus Civile, altero Canonicum explanatum audirent. Cujus muneris dati ad illum fuere codicilli a Canonico Cleri *Secretario*, ut vocant, XVIII. Kal. Sept. CIƆIƆCCLXVIIII. Hinc quum jam Auditores excipiendi exſcribendique labore poſtmeridianis horis eſſe levandos ſibi perſuaſiſſet, ut in novo hoc penſo diligenter exſolvendo idem praeſtaret, quod in Schola Juris Canonici jam abſolverat; de edendis Juris Civilis Inſtitutionibus non diu haeſitavit. Verum pluribus diſtentus laboribus a conſcribendis novis Elementis animum cohibuit ſuum, ratus melius eſſe conſilium, inter prope infinita apud Gentes omnes vulgata ſeligere optima, eaque typis excuſa Auditoribus proponere, quam nova brevi elucubrata, nec ad perfectum caſtigata unguem emittere. Itaque *Joannis Gottlieb. Heinecii* Anteceſſoris Viadrini celeberrimi, atque in erudienda, doctiſque Inſtitutionibus

locu-

locupletanda juventute Clariſſimi, *Elementa Juris Civilis ſecundum ordinem Inſtitutionum* Juſtiniani Imperatoris ea potiſſimum de cauſſa prae omnibus ſelegit, quia hic vir ſummus praeter Elementa ipſa Juris breviter, dilucideque elucubrata, eruditiſſimum *Romanarum Antiquitatum Syntagma* ediderat etiam, quo breviter eleganterque Antiquitates ipſae Romanae per capita cuique Titulo Inſtitutionum Romani Juris reſpondentia elucidantur, ut ita ſtudioſis Legum juvenibus praeſto eſſet, unde vim, ſpiritumque, ut ita dicam, Juris edifcerent (23). Cum ſapientioribus (24) enim recte noverat *Selvagius*, ſi Leges moribus Populorum prudenter accommodantur, niſi in anteceſſum probe Populi cujuſque mores calleat juvenis, intelligi ad uſque penetralia Leges Populorum haud poſſe.

XVII. At quum *Heineccius*, vir Germanus pro Germanis ſuis ſcribens illa Juris Elementa, qua in re praeſertim Jus Germanicum a Romano diſcrepet, Titulis ſubtexuiſſet; idem & ſibi faciundum putavit *Julius* in iis Titulis, in quibus aliud Jus Romanum, aliud vero Neapolitanum ſive Publicum, ſive Privatum, ſive Feudale ſtatuiſſet; quod ſimili pene modo *Paſchalis Ferrignus*, probatiſſimus Regius Salernitano Auditorio Praefectus, primum prolixius egerat

(23) Niſi enim brevitatem Inſtitutionum tum Legum, cum ſimul Antiquitatum Romanarum neceſſario ſibi propoſuiſſet *Selvagius* noſter, praeſto eſſe poterant *Elementa Juris Civilis* docte & eleganter elucubrata a Clariſſimis Viris *Joſepho Paſchali Cyrillo*, & *Dominico Antonio Mangiero* Primariis in Neap. Athenaeo Anteceſſoribus, quorum alter poſtmeridianis, alter matutinis horis docet. Ut etiam aliorum tum noſtratum, quum exterorum infinita propemodum Juris Civilis Elementa, quorum adcuratam recenſionem fecit Eruditus *Joannes Petrus de Ludevig in Vita Juſtiniani* Imp. Cap. III.

(24) *Cicero*, ut neceſſario *Romanas Antiquitates* a Jureconſulto pernoſcendas eſſe demonſtraret, de Orat. Lib. I. Cap. XXXXIII. illam potiſſimum affert cauſſam: *Plurima erat in omni jure Civili antiquitatis effigies, & priſca verborum vetuſtas, & actionum genera quae-*

rat (25): atque dein concinne perfecerat elegantiſſimus *Marinus Guaranus* (26). Nam *Franciſcus Rapolla*, doctiſ-

---

quaedam, quae majorum conſuetudinem, vitamque declarabant. Hinc ex Antiquitatum peritia potiſſimum *Plinius Junior* Lib. I. Epiſt. XXII. laudat *Ariſtonem* Juriſconſultum: *Quam peritus ille & privati juris, & publici? Quantum rerum, quantum Antiquitatis tenet? Nihil eſt, quod diſcere velis, quod ille docere non poſſit. Mihi certe, quoties aliquid abditum quaero, inſtar theſauri eſt*. Et *Antiſtium Labionem* Juriſperitum ideo laudat *Gellius* Noct. Att. Lib. XIII. Cap. XII. quia Antiquitatum peritum; unde ajebat: *nihil eum ratum penſumque habuiſſe, niſi quod juſtum ſanctumque eſſe in Romanis Antiquitatibus legiſſet*. Quare in Princ. Inſtit. Civ. *Juſtinianus*, ut Juriſconſultus *nihil Antiquitatis penitus ignoret*. Antiquitatum profecto ſtudium ad penitiorem diſciplinarum cognitionem referri omnino debet, ut tentamina rerum naturalium ad Phyſicam, Caeleſtium Corporum obſervationes ad Aſtronomiam magis illuſtrandam unice ſpectant. Qui vero Antiqua miratur, & amat, tantam quia Antiqua, is videat, num merito non debeat cum *Horatiano Damaſippo* recenſeri, *qui emendo veteres ſtatuas inſaniebat*.

(25) Clariſſ. *Ferrignus* Romanum Jus ab *Heinceccio* per Juris principia enucleatum cum Jure Neapolitano a ſe explanato apte conjunxit, ediditque opus, *Jo. Gottlieb Heineccii Elementa Juris Civilis ſecundum ordinem Inſtitutionum; quibus paſſim ſubnectitur Jus Neapolitanum, &c.* An. CIƆIƆCCLX. &c. Eodem pene tempore, quo *Selvagius Ferrignum* pone ſequens ſua *Additamenta Juris Neapolitani Elementis Juris Romani* apte, breviuſque ſubtexebat; in eodem ſtadio percurrendo erat doctus ſane, & in erudienda juventute diligentiſſimus *Orontius Figherius* noſter, qui An. CIƆIƆCCLXVIIII. &c. edidit: *Heineccii Elementa Juris Civilis, quibus ſubducto uſu Fori Germanici, ille Neapolitani ſuffectus eſt*.

(26) Romani Juris Philoſophiam elegantia Romani ſermonis erudite primum explicavit, dein in quo Neapoli-

ctiſſimus Sacri Regii Conſilii Senator (27), *Dominicus Alfaenus Varus* (28), *Orontius Figherus* (29), aliique Cla-

politanum Jus a Romano ſeceſſionem facit, docte apteque ſubtexuit hic vir Clariſſ. atque egregium opus quatuor voluminibus vulgavit, cui titulus: *Syntagma Romani Juris, ac Patrii ſecundum ſeriem Inſtitutionum Imperalium. Opportune accedunt Excurſus ad Jus hodie receptius*. An.CIↃIↃCCLX. &c. Nec diu ab eodem expectabimus *Jus Regni Neapolitani noviſſimum*, cujus primum volumen jam excuſum nuntiatur.

(27) *Commentarii de Jure Regni Neapolitani in Ordinem redacto* bina priora Volumina edidit Vir utique celeberrimus *Rapolla*; bina vero poſthuma multis de penu ſuo additis vulgavit doctiſſimus *Nicolaus Alphanus* in Neap. ſtudiorum Univerſitate Juris Municipalis Profeſſor, jam antea luculentiſſimus *Juris Criminalis* Scriptor.

(28) Ex quatuor Libris *Inſtitutionum Juris Neapolitani* Priorem tantum dedit An. CIↃIↃCCLXVII.; at eo ſcriptum philoſophico ſale, ut in multis Lectorem expetat eruditum, non erudiendum Auditorem. Inter alia nonnulla, quae hoc argumentum ſpectantia edidit, eminet ſane *Corpus Pragmaticum Neapolitanum*, ſive abſoluta *Pragmaticarum Regni Neapolitani collectio*, quam diu Athenaeum & Forum praeſtolabantur.

(29) Modo laudatus (*not.* 25.) Clariſſ. *Orontius Figherus* in commodis ſtudioſae juventutis, quoad poteſt, curandis impiger, poſt *Rapollae Commentarium de Jure Neapolitano in ordinem redacto* minime ab eo abſolutum, ipſe primus An. CIↃIↃCCLXVI. integras vulgavit *Inſtitutiones Juris Regni Neapolitani in quatuor Libros tributas*, quibus praemittuntur *Prolegomena de Origine Juris, & Magiſtratuum ejuſdem Regni*. Ab eodem docto Scriptore expectamus haſce *Inſtitutiones* luculentius quatuor voluminibus pertractatas cum *Appendice Monumentorum adhuc non editorum ad Jus Neapolitanum pertinentium*, ut ipſe in *Praefat. Elementis ſuis Juris Canonici* praefixa An. CIↃIↃCCLXXI. ſpopondit.

Clariſſ. Juriſconſulti idem argumentum alia methodo ſunt proſequuti. Ab his communia nonnulla ingenioſe mutuatus e.t Julius, quod in fine operis ingenue voluit his verbis teſtatum: *Quum ejuſmodi ſpartam ante nos adornarint Viri Clariſſimi Franciſcus Rapolla, Paſchalis Ferrigno, Orontius Figherius, aliique, Lectores monitos volumus, horum docta Comment. haud parvo nobis adjumento fuiſſe in concinnandis hiſce Inſtitutionibus. Quod ſane ingenue fatemur, palamque teſtamur, ne tanti Viri debita ſibi gratia, & laude fraudarentur.*

XVIII. Et ne aliquid deeſſet hiſce Juris Romani Neapolitanique Elementis, quemadmodum *Heinneccius* ipſe, praeter *Hiſtoriam Juris Romani* ſingulari libro, nec vulgari eruditione elucubratam, breviorem alteram praemiſerat Elementis ſuis; ita *Selvagius* hac retenta, in priore ex duabus Iſagogicis Diatribis, huic Romani, Neapolitanique Juris Inſtitutioni praemiſſis, *de Juris Neapolitani ortu, Progreſſu, & Incremento* ſecundum ſententiam noſtram per *Epochas* I. *Aborigenam*, II. *Romanam Priorem*, III. *Romanam Poſteriorem*, IIII. *Barbaricam*, V. *Northmannicam*, & *Svevicam*, VI. *Andegavenſem*, & *Aragoniam*, VII. *Auſtriacam* & *Borbonicam* ſcitiſſime egit; in altera deinde *de Magiſtratibus Regni Neapolitani*, *eorumque Juriſdictione* tractationem ſuo ordine habuit (30). Hoc opus ita ornatum, quod ſecundis curis, ſi vixiſſet, augendum poliendumque nobis promiſerat, Menſe Septembri An. CIↃIↃCCLXX. fuit evul-

(30) Omnium primus *Petrus Jannonius* in ſua Regni Neapolitani *Hiſtoria Civili* Legum noſtrarum origines, & incrementa dedit diligentia quantamaxima, quamvis in nonnullis eum erraſſe conſtet. Eccui enim primum tenebricoſam viam adeunti licuit aliquando non caecutire? Poſt illum vero peculiaribus operibus cum *Hiſtoria Juris Romani illam Juris Neapolitani* ediderunt *Bernardus de Ferrante* An. CIↃIↃCCLIIII., & paulo ante (*not.* 25.) laudatus *Paſchalis Ferrignus* An. CIↃIↃCCLX. Haec opera, prae oculis habuiſſe *Julium* noſtrum conſtat.

evulgatum. Praetereundum quidem non eſt, his tantum limitibus in erudiendis Cleri adoleſcentibus curam ſuam irrequietam non continuiſſe *Selvagium*; ſed ulterius progrediens, quolibet menſe de ſalebroſioribus Juris utriuſque Capitibus Diſſertationes a juvenibus conſcribi, haberique publice jubebat; quae in ipſa Schola recitatae, non ſolum in deſidum animis aemulationem excitabant quam maximam, ſed in differentium quoque mente doctrinam jam labore paratam excolebant, amplificabant, confirmabantque; audito etiam Anteceſſoris, & Audientium judicio circa addenda, refigenda, aut rejicienda.

XVIIII. Diximus, potiſſimam cauſſam, cur prae ceteris Elementa Juris Romani Cl. *Heineccii* explananda Auditoribus ſuis propoſuerit *Selvagius*, fuiſſe, quod haec habeant per Titulos Inſtitutionum ſibi reſpondentes Romanas Antiquitates ab eodem Auctore collectas, & illuſtratas, ſine quarum ſtudio, vel praevio, vel ſaltem comite intelligi Leges Civiles moribus Romanorum aptatae nec facile, nec penitus poſſunt. Monuimus praeterea ad novas conſcribendas Canonum Inſtitutiones, ſuis jam majore ex parte conſcriptis Chriſtianis Antiquitatibus provide conjungendas, animum appuliſſe; praeſertim quia nullas repererat, quas Antiquitates Chriſtianae ſeorſum pleniſſime methodo Heinecciana illuſtrarent. Quapropter poſt alteram nitidiorem Inſtitutionum Canonicarum editionem, ſuas tandem Antiquitates vulgare conſilium cepit. Harum igitur, quae ſit neceſſitas, qui Auctores, & quod in illis apte compingendis fuerit *Julii* ſtudium, memoriae tradere optimum duco, ut inde quanto ſint illae in pretio habendae clariſſime pateat. Jamdudum ſapientes viri proſpexerunt, ad Gentium diverſarum Religiones, Regimina, Leges, Inſtituta, Artes, Opes, Commercia, Doctrinam, Hiſtoriam, aliaque id genus multa verius, penitiuſque pernoſcenda faciliorem, opportunioremque prae ceteris viam illam eſſe, diverſarum earumdem Gentium antiqua quaequae monumenta non ſine optimae Critices regulis colligere, explicare, atque in Commentarios Antiquitatum referre. Quum enim ut probe hoc fiat, neceſſe omnino ſit, primum in quaedam capita accurate omnia ad Gentes illas

illas pertinentia diſpeſcere; deinde omnia unumquodque caput ſpectantia colligere diligentiſſime, adamuſſim expendere, atque dilucide in ordinem digerere: hinc evenire non poteſt, quin ſub unico legentium adſpectu propoſita veluti populorum tabula exquiſite ordinata, inde eorumdem Populorum Religio vel Impietas, Rectum Regimen vel Imperium Tyrannorum, Leges juſti injuſtique vindices vel Jura inaequalia, Cultus vel Barbaries, Probi Mores vel effrenis Libertas, Opes vel Inopia, Induſtria vel Inertia, Bellica Virtus vel Servilis Animus, Oeconomia vel Luxus, Doctrina vel Ignorantia, & alia hujuſmodi, quaſi e tenebris illuceſcentia pateant. Mirum ſane eſt, quantum emolumenti ex hoc ſtudio humana mens adquirat! Hinc enim ſincerae Prudentiae, ſive Politices principia eruuntur: hinc Religionis divinae neceſſitas, utilitas, veritas demonſtratur: hinc artium ſcientiarumque originationes, nec non incitamenta, per quae ipſae crevere, vel improbae vices, per quas erroribus fuere foedatae, pernoſcuntur: hinc Legum ſecundum mores latarum, vel ab iis diſcrepantium conſilia ſe manifeſtant: hinc Opum fontes, Induſtriae regulae, Morum frena, Bellicae virtutis calcaria, Pacis fructus, Sapientiae documenta luculenter habentur: hinc tandem Imperiorum ortus, incrementa, caſuſque ediſcuntur. Quae quum ita ſint, magni ſemper ſunt habiti, qui Populorum Antiquitates ſcripſere.

XX. In rebus humanis accidere quotidie ſolet, a parvis ſaepe incoeptis res magnas paulatim creſcere. Quare primum quidem peculiaria quaedam Antiquitatum capita fuere ab hoc vel altero erudito viro explanata: dein plenius fuere ſequentibus temporibus eadem illuſtrata: hinc in unum collectis peculiaribus Eruditorum lucubrationibus, atque in claſſes apte digeſtis manarunt Tractationes, Inſtitutiones, & Theſauri pene innumeri variarum Antiquitatum; in quibus ſecundum Populorum nomina ipſae *Antiquitates Chaldaicae*, *Aegyptiacae*, *Hebraicae*, *Graecae*, *Romanae*, *Italicae*, *Germanicae*, *Gallicanae*, *Hiſpanienſes*, *Anglicanae*, aliarumque Gentium, etiam Barbararum non ſine maxima Reipublicae Litterariae utilitate comprehenduntur. Eadem pene via a renatis

tis uſque literis in *Eccleſiaſticas Antiquitates* itum eſt. Infinita propemodum eſt Diſſertationum, Diatribarum, Adnotationum ineditis, quibus mira eruditionis, doctrinaeque vi Chriſti Eccleſiae Antiquitates enucleantur. Praeter Scriptores plane vetuſtiores nonnullos *Euſebium Caeſarenſem*, *Socratem Sozomenem*, *Theodoretum*, *Sulpicium Severum*; & ex Patribus *Chryſoſtomum*, *Nazianzenum*, *Tertullianum*, *Hieronymum*, *Auguſtinum*, alioſque, qui fontium loco ſunt habendi, plurima harum Antiquitatum capita iniquo ſane conſilio ſunt ſcrutati *Centuriatores Magdeburgenſes*; luculentius veriuſque in Annalibus ſuis idem praeſtitit immortalis *Baronius*, adverſus quem ſummum virum aemulatione potius, quam neceſſitate adducti calamum ſumpſerunt prae ceteris *Caſaubonus*, & uterque *Baſnagius*. Hinc multa habemus egregie explicata in Eccleſiaſticis, ſive Hiſtoriis, ſive Annalibus, & in Sanctorum Actis vel conſcriptis, vel collectis a *Natali ab Alexandro*, *Raynaldo*, utroque *Pagio*, *Fleurio*, *Spondano*, *Bzovio*, *Mabillonio*, *Godeo*, *Moſhemio*, *Orſio*, *Bollandianis*, *Tillemontio*, *Ruinarto*, *Ughellio*, *Sammarthanis*, *Florezio*, aliiſque pene innumeris; ut etiam in doctiſſimis *Valeſii*, *Cotelerii*, *Albaſpinaei*, *Sirmondi*, *Petavii*, *Bohemeri*, *Juſtelli*, *Baribeckovii*, *Spanemii*, *Blondelli*, *Henichii*, *Hotingeri*, *Chamierii*, *Dallei*, *Hornii*, *Ittigii*, *Doduelli*, *Gothofredi*, *Balutii*, *Muratorii*, *Thomaſini*, *Blanchinii*, *Fabroti*, *Beveregii*, *Aegyptii*, *Auliſii*, *Clerici*, *Mazochii*, aliorumque prope infinitorum obſervationibus in veteres quoſdam ſcriptores. Aggreſſi ſunt nonnulli Tractationibus ſuis Antiquae Eccleſiae, veterumque fidelium ritus & mores nobis generatim tradere. Eminent prae ceteris opera *Richardi Montachutii* Apparatus ad origines Eccleſiaſticas, & Origines ipſae, *Anonymi* Compendium Antiquitatum Eccleſiaſticarum ex Scriptoribus Apologeticis, eorumdemque Commentatoribus: *Alberti Fabricii* Salutaris Lux Evangelica; *Haberti* de Latinorum Rebus Liturgicis; *Martinei* de Ritibus Eccleſiae; *Conradi Samuelis Schurzfleiſchii* de Controverſiis & Quaeſtionibus inſignioribus Antiquitatum Eccleſiaſticarum; item *Bebelii*, *Hendecii*, *Quenſtedti* de Antiquitatibus Eccleſiaſticis; demum *Guillelmi Cavei*, *Goffridi Arnoldi*, *Chriſtiani Kortoldi*,

Eduardi

Eduardi Vaterhuſii, *Claudii Fleury*, & Cl. *Thomae Mariae Mamachii* de Moribus veterum Chriſtianorum. Verum haec volumina ſitim potius excitant doctioribus, quam extinguunt. Non defuere quidem, qui propoſita quaſi colligendi, vel ſcribendi materia, Eruditos quoſque viſi ſunt fortiter adigere, ut Chriſti Eccleſiae vel Theſaurum locupletiſſimum, vel pleniores darent InſtitutionesChriſtianarum Antiquitatum. Summo id labore efficere ſunt adniſi *Buddeus*, & *Walchius* (31) nec non celeberrimus *Joannes Albertus Fabricius* (32), qui *Theſauri Antiquitatum Eccleſiaſticarum edendi conſpectum*, & *fontes* viris Eruditis tradiderunt. Ne hujuſmodi Theſauri perpetuo incaſſum teneremur deſiderio, *Franciſcus Antonius Zaccaria* quoddam quaſi ſpecimen dedit, paucis abhinc annis edita *Diſciplina Populi Dei Claudii Fleury* una cum variorum diſſertationibus; cui ſane operi luculentiora ominantur incrementa quotquot bonas amant literas.

XXI. Quamvis igitur ad hanc uſque diem adhuc non ſurrexerit *Gronovius*, *Graeviuſve* aliquis; aut alter *Muratorius*, vel *Hugolinus* extiterit; qui ex infinitis pene lucubrationibus eruditorum, qui in has illaſve Antiquitatum Eccleſiaſticarum partes egregia edidere Commentaria, *Theſaurum* abſolutum, vel digeſtam *Bibliothecam* pretioſae hujuſce gazae ſedulo collegerit (nam Collectio illa Diſſertationum, optima quidem, *Diſciplinae Populi Dei Claudii Fleury* addita (33), Specimen Theſauri, vel

(31) In *Bibliotheca Theologica Selecta* Par. XX. pag. 689.

(32) Primum in *Thyſiaſteriologia* Voigtii; & deinde in *Bibliographia Antiquaria* Edit. Hamburg. 1716. pag. 112.

(33) Ipſemet *Zaccaria* in Praefatione ſcribit: „Tot „ inter Theſauros Graecarum, Romanarum, Italicarum „ atque Hebraicarum Antiquitatum, quos *Gronovii*, „ *Graevii*, *Burmanni*, *Hugolinique* induſtriae debemus, „ dolui ſemper deſiderari etiamnum a nobis *Theſaurum* „ alium Eccleſiaſticae Reipublicae longe utiliſſimum, „ *Chri-*

vel Bibliothecae eſt, non Theſaurus, vel Bibliotheca): floruerunt nihilominus, qui uberiores de Chriſtianis generatim Antiquitatibus, Originibus, Moribus, Legibus & Ritibus Tractiones ſcripto tradidere. Medio fere praeterito ſeculo *Joannes Baptiſta Caſalius* Romanus una cum duobus Libris *de Aegyptiorum*, *Romanorumque Ritibus* Anno CIↃIↃCXXXXV. edidit opus *de veteribus Chriſtianorum Ritibus*. Verum quum Amici eum ad iterum pleniuſque hoc idem argumentum pertractandum impuliſſent, ex iis unus reſcribens (34): *Plures profanorum rituum ſcriptores habemus, ſacrorum autem pauciſſimos; Chriſtiani nempe cultus rationem ad hanc uſque aetatem pauci, ſatiſque parce prodiderunt*; alter vero (35): *Committere non potui, quin . . . adhortarer audentius . . . ut ſecundas curas uberiori, atque auctiori editioni quantocyus impenderes*: ipſe *Caſalius* vix elapſo biennio novum pene opus Romae vulgavit: *de veteribus Sacris Chriſtianorum Ritibus ſive apud Occidentales, ſive Orientales Catholica in Eccleſia probatis*. Neque hac iterata editione vel magno molimini, vel ſibi feciſſe ſatis credendus eſt Auctor; nam ipſe in *Peroratione* (36) fatetur ingenue: *dixi & expreſſi de veteribus*

d

„ *Chriſtianarum* nempe Antiquitatum . . . Queror tantummodo, in Italia praeſertim, quae Catholicae Religionis ſedes eſt ampliſſima, doctos viros, aut aliis ſtudiorum generibus diſtentos opus negligere Chriſtianae Reipublicae perhonorificum . . . Interea dum Princeps aliquis Chriſtianae rei ſtudio inflammatus tantum opus deſiderari diutius non ſinat; ego privatorum hominum in *Chriſtianas Antiquitates* amori conſulturus Librum hunc edo . . . Verum in hoc potiſſimum laborandum mihi eſt, ut *Minoris cujuſdam Chriſtianarum Antiquitatum Theſauri* loco editio iſthaec ſit ſtudioſis Lectoribus. „

(34) *Jacobus Philippus Thomaſinus* Aemoniae Praeſul in Epiſt. *Caſalio* data die XXI. April, CIↃIↃCXXXXVI.

(35) *Joannes Franciſcus a Slingelant* item in Epiſt. data *Machlinae* Eid. Apr. CIↃIↃCXXXXVI.

(36) Pag. 442., poſt *Notabilia &c.*

bus Chriſtianorum Ritibus, quae inſtar apiculae ex ſacroſanctae Scripturae medulla, ſacris Conciliis, Eccleſiaſticis ſcriptoribus, probatorumque Auctorum floribus antiquitatem perſcrutando mea ingenii tenuitate adinveni; vel hac ratione, ut Sectariorum errores retundantur, & praeclarioribus ingeniis inde praeſtetur occaſio illa accuratius, uberiuſque cum ſumma ſtudiorum utilitate proſequendi.

XXII. Quod *Caſalius* exoptabat, initio hujus ſeculi factum eſt, dum melior hujuſmodi negotio fortuna arriſit. *Joſephus Binghamus* namque, impiger, atque eruditiſſimus Anglus, Collegii Oxonienſis quondam ſocius, & tandem Parochus Avantinus in Agro Hantonienſi, improbo viginti annorum ſtudio egregium abſolvit ediditque opus (quantum ab homine a Romana Eccleſia alieno expectari melius poterat) *de Originibus ſive Antiquitatibus Eccleſiaſticis*, quod eodem pene tempore ex Anglicana in Latinam Linguam vertit *Joannes Henricus Griſcovius*. In eo ſane opere *Binghamus antiquas conſuetudines, ritus & praxes Eccleſiae ſub certa & propria quaedam capita redegit, ubi Lector ſingulos quoſque ritus, & conſuetudines illico invenire poſſit, quae Chriſtianis per quatuor, vel quinque priora ſecula, intra quae diſputationes ſuas in* (XXIII.) *hiſce Libris ubique coërcuit, atque continuit, fuerunt* (37). Ad tale opus exantlandum ea quidem de cauſſa extimulatum ſe profitetur in Praefatione (38): *Inficias ire non poſſum, aemulatione quadam (non vitioſa tamen opinor) me commotum eſſe, quod tot viros doctos in colligendis, & publicandis Antiquitatibus Graecis & Romanis tanta cum induſtria verſari viderem, nullo interim, quod ego ſciam, Libro extante, qui completam Antiquitatum Eccleſiaſticarum collectionem ea quidem methodo, qua nunc fit, exhibeat*. Incredibili ſane plauſu hoc opus ubique, & praeſertim apud homines aliter a Romana Eccleſia ſentientes, exceptum eſt; propterea quod omnes decem illius volumina evolventes ſtatim intelligerent, Auctorem ſummo labore ac ſtudio ex diuturna Eccleſiaſticorum Profano-

(37) Initio Praef. Volum. I. p. 27.
(38) Ibidem.

norumque ſcriptorum lectione omnia pene collegiſſe, quae ad Antiquitates veteris Eccleſiae, etſi id non raro pro partium ſtudio, illuſtrandas conducere poſſe viderentur.

XXIII. Illud itaque unum iis, qui noſtris ſacris, inſtitutiſque ſunt addicti in *Binghamo* merito diſplicebat, quod multa ab eo admitti vel refelli viderent, quae cum Catholicorum doctrina, ſive cum veritate ipſa pugnarent. Deſiderari igitur a ſapientioribus in Romana Eccleſia coeptum eſt, ut quemadmodum *Centuriatoribus Magdeburgenſibus* Eccleſiaſticam Hiſtoriam peſſumdantibus, quaſi e caelo miſſus opportune oppoſitus eſt immortalis *Baronius*, qui *Annales Eccleſiaſticos* ſcribens, non ſolum cuique quodammodo, ſi non grandioribus, paribus ſaltem gradibus eo in itinere ſenticoſo ſecum incedere ſpem ademit, ſed de Religionis quoque hoſtibus glorioſe triumphavit: ita quoque praeſto eſſet ex noſtris, qui majore melioreque rerum apparatu Origines Antiquitateſque Chriſtianas conſcribens, armamentarium nobis inſtrueret adverſus hoſtes, atque ad recte edificendos majorum noſtrorum mores, ritus, & diſciplinam manuduceret. Adfuit tandem *Cl. Frater Thomas Maria Mamachius* ex Ordine Praedicatorum, Theologus Caſanatenſis, Graecus vir, omnigena Eccleſiaſtica eruditione praeditus. Hic non ſolum noſtrorum, ſed eorum quoque ſcriptorum, *qui aut Luteranis, aut Calvinianis, aut Anglicanis partibus ſtuderent, Libros quum incredibili diligentia pervoluiſſet, cognoviſſetque, magnam rerum earum partem, quae iis continerentur, non ut veritas, ſed ut eorum decreta poſcerent, explicari; eo ipſum minus poenituit inſtituti ſui, quo videret, ipſi & veritatis tuendae, & novitatis refellendae facultatem datam* (39). Quapropter alacri animo *cum diu multumque ſecum cogitaſſet, acceſſit ad eam opinionem, ut quamvis ſecus nonnulli ſtatuerent, ad omnia tamen, quae veterum Chriſtianorum fuiſſent, colligenda plus viginti Libris opus non eſſe arbitraretur. . . Intelligebat autem fuiſſe aliquos, qui in hoc genere verſati fuerint, quorum ipſe, quamvis non fuerit ordinem, methodumque ſcribendi ſequutus, non eo tamen*

d 2 *defe-*

(39) In Praef. Vol. I. pag. XVII.

deferendos putavit, *quo illos negligeret ; ſed quo ſuam ad id*, *quod erat propoſitum*, *rationem potiorem eſſe indicaret*. *Si qua enim res eſt* , *ordo eſt ſcilicet*, *in quo ſervando ſuo cuique judicio ſit utendum* (40). Itaque vix ſeptem annorum ſpatio quinque voluminibus ad alteram uſque Partem Libri IIII. pervenit; in quorum primo Libro *de nominibus Chriſtianorum* , *deque ab Ethnicis in eos excogitatis calumniis*; in altero *de origine*, *&* *Propagatione Chriſtianae Religionis ;* in tertio *de moribus veterum Chriſtianorum ;* & in quarto *de Primordiis* , *&* *veteri ſtatu*, *ac ratione Hierarchiae Eccleſiaſticae* abunde actum eſt , atque inde majora melioraque brevi expectanda a tam felici Scriptore videbantur . Sed jam viceſimus annus eſt , ex quo fruſtra quod supereſt ex Libro quarto , atque reliquos XVI. Libros expectamus, quum multa ſexti voluminis folia ſine etiam jam praelo expreſſa . Dolet ſane , & dolet quam maxime, virum tantum, a quo hac tempeſtate tam egregium opus ſumma cum Chriſtiani nominis gloria inchoatum vidimus, aliis elucubrandis operibus , doctis ſane , at non aeque utilibus , & neceſſariis diſtentum , ſuſcepti itineris initio ſubſtitiſſe. Dolet quoque, neminem adhuc ex potentioribus extitiſſe, qui ſubtractis illi e tabula alterius argumenti operibus , humanitate ſimul & auctoritate ad penſum abſolvendum coëgerit.

XXIIII. Brevem hunc , & veluti contractum Univerſae Eccleſiaſticae Antiquitatis proſpectum oculis Legentium ſubjicere neceſſarium duximus, ut facilius intelligatur, quo in lumine Chriſtianae Antiquitates erant, dum ad illarum Inſtitutiones elucubrandas animum adjunxit; ac proinde quoſnam ſibi fontes adeundos , & quonam improbo labore, ſtudioque diligenti metam ſibi evitandam propoſuerit *Selvagius* . Bina profecto in ejus vita diſtinguenda ſunt tempora . Primum illud fuit , quo Sacerdos initiatus, Scholiſque Archiepiſcopii egreſſus An. CIↃIↃCCLII. in pervolutandis diuque noctuque *Baronii* Annalibus , Hiſtoria *Natalis ab Alexandro* , Commentariis *Chriſtiani Lupi* in Canones , *Cardinalis Bonae* Litur-

(40) Ibidem pag. XII.

Digitized by Google

Liturgicis operibus, Originibus Eccleſiaſticis *Binghami*, aliiſque nonnullis ejuſdem argumenti Scriptoribus ſeptennio circiter inſudavit. Nullum tunc praeterire ſivit tempus ab injunctis ſibi Litterariis curis liberum, quod in perſcrutandis horum ſcriptis, atque ex iis ſedulo in Adverſaria ſua referendo non inſumſerit. Vidit ſane *Binghamum* Antiquitates Eccleſiaſticas, & diligentius prae ceteris collegiſſe, & enucleaſſe clarius; verum illum, ut diximus, non ſemper veritati litaſſe, atque adeo in multis ſtudio partium tranſverſum actum fuiſſe animadvertit: qua de cauſſa noſtri, praeſertim imperiti, tale opus legere merito vetabantur. Dein multa, etſi bona, nimis tamen prolixe ab illo fuiſſe explanata, veterumque teſtimoniis ſaepe ſat plurimis confirmata, quod in cauſſa erat, ut multi ab ejus lectione abſterrerentur. Hoc *Julium* ita ſenſiſſe, ipſemet teſtatur: *Ad Binghamum*, ait, *quod attinet, praeterquam quod plurima in ejus opere haeretica, utpote ab haeretico homine profecta, offendere eſt; illud etiam accedit, undeno* (41) *eſſe volumine compactum. Adhaec nimia caritate minime vulgare vix noſtratibus, maxime adoleſcentulis obvium eſſe* (42). Quapropter omnium bono, & juvenum praeſertim, optime conſultum putavit, ſi praeſto eſſet, qui Origines illas in compendium prudenter redigeret, ubi abundarent, atque ſublato veneno falſorum dogmatum ſapienter vera propinaret. Tali namque viatico ſenticoſum Theologiae, Liturgiae, Canonicique Juris curriculum harum diſciplinarum auditoribus facilius laetiuſque eſſe futurum. Ut hoc itaque conſilium ipſi primum in mentem venit, ità illud perficere, ſi potis eſſet, tentare decrevit. Quod ex ejus narratione patet abunde (43). *Illud heic ſilentio praetervehi abs re fuerit, id nobis propoſitum olim fuiſſe, ubi primum ad ejuſmodi illuſtrandas* (Eccleſiaſticas Antiquitates), *& adoleſcentium uſibus addicendas animum adjunximus: Binghami* d 3 *ſci-*

(41) Diſſertationes *Binghami*, quae decimo volumine continentur, Originum Chriſtianarum partem ſane non conſtituunt, ſed illis extra ordinem addi ſolent.

(42) In Anteloquio Volum. I. §. XI.

(43) Ibidem §. XIII.

ſcilicet opus, qua parte in aliena a ſacroſanctis Eccleſiae Catholicae ſanctionibus, & a Tironum commodis excreverat, ac diſceſſerat, retexere, ac veluti undequaque reſcindere, atque ad ſeveriorem Catholicorum Regulam exigere, quo noſtrorum commodis cautum conſultumque iretur.

XXV. Jam multum proceſſerat in *Binghamo* contrahendo *Julius*, Nonumque ejuſdem Originum Volumen ad manus erat, quum An. CIↃIↃCCLX. (ſcilicet undecimo poſt Voluminis *Mamachiani* prioris editionem) primum ab Amico commodata, deinde empta ab ipſo fuere quinque *Cl. Thomæ Mariæ Mammachii* volumina *de Originibus, & Antiquitatibus Chriſtianis*. En alterum in hoc ſtudio, novumque laborum tempus. Senſit tunc *Selvagius*, *Mamachio* in arenam adverſus *Binghamum* deſcendente, partem illam *Binghami* refellendi abjiciendam prorſus ſibi eſſe. Summopere praeterea placuit *Julio*, *Mamachium* docte ſolideque in Originum ſuarum Libro II. *de Origine, & Propagatione Chriſtianae Religionis*, & *de Perſequutionibus, quibus Catholica Eccleſia quatuor primis ſeculis vexata ab Ethnicis eſt* (quod Eccleſiaſtico Antiquario in anteceſſum noſcere perneceſſarium eſt) pertractaviſſe. Cum eodem namque Auctore (44) *probare illorum ſententiam non poterat, qui miſſis Originibus, Progreſſionſque Religionis, de forma Chriſtianae Civitatis agendum ſibi eſſe judicarent.* Quapropter ad hunc Librum perſtringendum, eique nonnulla breviter addenda *De Propagatione Religionis Chriſtianae in illa Italiae parte, quae Regnum Apuliae*, poſtmodum *Sicilia Prima*, & *Citerior*, vel *Regnum Neapolitanum* eſt appellata, me impellente, operamque praeſtante, libenter acceſſit. Diu reliqua *Mamachii* volumina cum Eruditis omnibus idem enixe deſiderantibus expectavit *Selvagius*, multa inde ſibi ſeligenda ſperans. *At* (ut ipſemet teſtatur) *ille* (nempe *Mamachius*) *viginti hac de re pollicitus, quinque ſatis grandibus evulgatis voluminibus (quae ſunt plerumque optimorum librorum fata) vix quartum attigit Librum: Credo, quod gravioribus curis diſtentus, ſpem edendorum aliorum prorſus abjecerit: maxime quum ab poſtremi evulgati voluminis editione jam ferme*

(44) Cl. *Mamachius* in cit. Praef. Vol. I. p. 12.

ſerme viginti (melius tunc *ſeptendecim*) *annorum ſpatium intercentum ſatis conſtet* (45).

XXVI. Hinc quum regendae Juris Civilis & Canonici Cathedrae in Neapolitano Archiepiſcopio, ut dictum eſt, ſedulo vacaret, poſt iterum evulgatas Canonum Inſtitutiones, relicto conſilio de *Binghami Compendio* elucubrando, quia & plurima de ſuo addiderat, aliaque via incedere conſtituerat, ad ordinandas edendaſque eadem fere Inſtitutionum Canonicarum methodo Antiquitates Chriſtianas manum admovit. Qua in re, quamvis nonnulla ex *Binghami*, *Mamachii*, aliorumque penu, tamquam in medio poſita, in ſuum traduxerit, multa tamen addidit e fundo ſuo, aliqua refutavit, atque omnia ordine Inſtitutionum apte digeſſit; quod ita ipſe fatetur ingenue (46): *At ſecus, ut fieri ſolet, procedente ſtudiorum noſtrorum ratione, res tulit. Eo enim ſenſim delati viſi ſumus, ut diverſa a Binghamo veſtigia perſequentes, hoc quidquid eſt Chriſtianarum Antiquitatum σωμα conderemus; quo fortaſſe quaedam ab eo, ſicuti uſus venit, illata ſunt, ut tamen nobis ſummos labores, ac diuturnum ſuper hac re ſtudium minime condonaverimus.* Hujuſce igitur operis ſui proſpectum, ejuſque ſumma capita his verbis enarrat *Julius* (47): *Quin ſex voluminum mole oneratum prodiret, vix aliter fieri potuit. Ejuſmodi enim, Inſtitutionum inſtar, quatuor in Libros tribuere placuit. Quorum primo* (praemiſſo quaſi Prodromi loco, quod reapſe faciendum erat, *de Evangelii per orbem univerſum propagatione, & de Perſecutionibus, quas per quatuor priora ſecula Eccleſia paſſa eſt*, ut *Mamachius* fecerat) *agemus de Chriſtianis generatim, ac in ſpecie de Clericis, Fidelibus, Laicis, & Catechumenis. Secundo de Eccleſiis, Liturgiis, Jejuniis, ceteroque cultu Deo, Sanctiſque exhibendo. Tertio de Ritibus in Sacramentorum adminiſtratione olim ab Eccleſia adhibitis. Quarto demum de veteri Eccleſiaſtica Diſciplina in coërcendis graviorum criminum reis. Porro ex priori-*

d 4 *bus*

(45) In Anteloquio cit. Volum. I. §. X.
(46) Ibidem §. XIII.
(47) Ibidem §. XIIII.

bus duobus Libris quiſque duobus voluminibus concludetur; cetera, quae ſuperſunt volumina, tertium, & quartum Librum complectentur.

XXVII. Anno igitur CIƆIƆCCLXXII. (ſcilicet poſt XX. circiter annos laboris aſſidui in hoc opere perficiendo horis ſubciſivis exantlati) priorem Partem Libri primi, ſive Volumen primum *Inſtitutionum Antiquitatum Chriſtianarum* vulgavit *Julius*; quas utique Inſtitutiones Viro ampliſſimo & doctiſſimo *Ildephonſo Clementi de Aroſtequi*, *Caroli III. Regis Catholici*, ab arcanis Regni Conſiliis, & Tribunalis *Cruciatae* Hiſpanae Monarchiae ſupremo Praeſidi, utpote hujus Operis edendi, exſtimulatori acerrimo (quem Matriti praeterito anno defunctum non ſine luctu accepimus) dicatas voluit (48). Hinc qua erat Auctor humilitate praeditus, inter cetera in Anteloquio (49) de merito operis ſui faſſus eſt ſincere: *Nequaquam doctis, ac veluti metam adeptis, quam Tironibus, ac vixdum carcere egreſſis ſcribimus; nec Antiquitates quaſcunque ſimul collectas; ſed ſtrictim, ac Inſtitutionum methodo comprehenſas Juvenum noſtrorum, quorum unice ſtudemus commodo, exhibemus . . . Ut qui non laudi inani captandae, ſed publicae utilitati fovendae ſcribimus.*

XXVIII. Verum longe nobilius de hiſce Antiquitatum Chriſtianarum Inſtitutionibus ſenſere Eruditi omnes. *Joſephus Simiolius*, Canonicus Neapolitanus, Cenſorque operis, (quem jam antea laudavimus), in ſua cenſura (50) ait: *In iis* (Antiquariis Inſtitutionibus) *evoluta, diſcluſa, educta vidi ſemina, quae Clariſſimus Auctor in ſuis Inſtitutionibus Canonicis jecerat.* Et *Joſephus Roſſius* (cujus ſuperius cum laude meminimus) Cenſor Eccleſiaſticus,

(48) Elegantiſſimam, benevolentiaeque plenam Epiſtolam, qua Ampliſſimus *Ildephonſus Clemens de Aroſtequi* de Inſtitutionibus Antiquitatum Chriſtianarum ſibi dicatis *Julio Selvagio* noſtro humaniſſime gratias egit, dedimus in fine hujuſce Commentarii.

(49) In cit. Anteloquio §. XII.

(50) In dicta Cenſura data XVIII. Kalen. Majas CIƆIƆCCLXXII.

Digitized by Google

ſticus, doctrinam eruditionemque Auctoris in Canonibus explicandis, nec non facilitatem elegantiamque ſcribendi, docendique perſpicuitatem, quae *Selvagii* peculiares erant dotes, ita meritis laudibus ornat (51): *De Legibus, Inſtitutis, ac Moribus Eccleſiae veteris Praeclarus Auctor ita diſſerit, ut nihil omittat, quod ad operis propemodum immenſi perfectionem requiratur . . . novi aliquid paſſim adſpergit, & rem graviſſimam explicat mirabili facilitate, ſingulari etiam elegantia, & perſpicuitate*. Idem plane judicium de hoc opere tulerunt docti Scriptores Ephemeridum Rei Litterariae Florentinarum (52), quorum non verba, ſed ſententiam hic damus: „ Quod ad illuſtrandas „ *civiles Inſtitutiones* jam praeſtiterat duobus ſuis voluminibus *Antiquitatum Romanarum Heineccius*, hoc idem „ modo *Julius Selvagius Antiquitatibus Chriſtianis* ad paſſim declarandas ſuas *Canonicas Inſtitutiones*. perfecit. „ Is primus dici poteſt ad hunc diem exſtitiſſe, qui propoſitum adeo laude dignum conjungendi Hiſtoriam Eruditionemque Eccleſiaſticam cum Canonibus Decretiſque Eccleſiae abſolverit. Quare hoc opus iis praeſtat „ dotibus, quae haud facile in hujuſmodi lucubrationibus reperiri poſſunt; nam primo doctrinam continet „ probatam, ſelectam, atque hinc inde nova eruditione „ ornatam; & dein (quod raro accidit) quadam facilitate, & ſimul elegantia, ac perſpicuitate eſt praeditum „. Amica haec Canonum Chriſtianarumque Antiquitatum conjunctio quanti facienda ſit, exemplo ſuo demonſtravit Celeberrimus Eccleſiaſticae Reſtitutor Diſciplinae S. Cardinalis *Carolus Borromaeus*, qui adhuc juvenis in ordinandis Canonicis ſtudiis voluit, una cum moribus, actiſque Majorum, Chriſtianae Eccleſiae Canones conjungere, ut Scriptor ejus vitae enarrat (53): *Canonum ea*

(51) Item in Cenſura data die XI. Jan. eodem anno.

(52) Hoc Clariſs. Viri Judicium de *Julii* Opere dederunt Fol. XXXXI. col. 648. ſeqq. A. D. VIIII. Octobr. CIↃIↃCCLXXII. Noſque integrum dedimus in fine Vol. II. poſt Auctoris mortem.

(53) *Carolus a Baſilica Petri* in Vita S. *Caroli Borromaei* &c. Lib. VII. Cap. XI. n. XXXXIIII.

ea ſcientia praejudicanda erat, quae Patrum mores, & Acta repraeſentans, Eccleſiae componendae, atque ordinandae rationem continet; dolens eos communi conſuetudine tantum Canones ad interpretandum ſeligi, qui ad lites, judiciaque valent.

XXVIIII. Non adhuc primum volumen legere deſieramus, quum eodem anno paucis poſt menſibus volumen alterum, ſive altera Libri Primi pars, in qua tum *de Clericis ſecundi Ordinis, eorumque Electionibus, Exemptionibus, Reditibus, & Moribus*; tum *de Monachis, Virginibus, aliiſque Fidelibus, & Catechumenis*, differitur, pene jam prorſus edita vacuos Lectores praeſtolabatur. At non datum eſt *Julio* noſtro poſt tam ſollicitos labores illam evulgare; menſe enim Novembri illius anni, ipſe, ut mox narrabimus, obiit. Deſperatum viſum eſt cunctis deſiderium legendi reliqua, quae ſupererant volumina, atque haſce diu expetitas Inſtitutiones prae manibus habere numeris omnibus abſolutas. Verum ab ejus Patruo, Sacerdote probatiſſimo *Maximo*, & amantiſſimo Fratre *Michaële* ego, utpote *Julio* veteri amicitia conjunctiſſimus, ſum advocatus, ut ſcripta omnia in ejus forulis latentia diligenter excuterem, atque animadverterem ſedulo, num omnia eſſent ita in anteceſſum ab eo parata, ut integrum opus edi poſſe videretur. Mihimet eo in negotio, & amicis non defui. Collegi ſcripta omnia, quae unice argumentum ſpectabant *Antiquitatum Chriſtianarum*, eaque in partes digeſſi ab Auctore jam ante conſtitutas. Ex diligenti hac inquiſitione tum opus pene abſolutum, tum pauca tantummodo deeſſe compertum mihi eſt. Hinc reliquum operis brevi edendum cenſui, ut defuncti amici fides liberaretur; & pauca illa veterum teſtimonia, quae deerant, ſuis locis apte ſupplere ſtatui. *Julio* namque in edendis operibus ſollemnis mos fuit, jam primum a ſe ſcripta ſecundis veluti curis inter operas typographicas perficere. Datum eſt mihi a *Michaële* Fratre id curare; & ſedulo curavi. Hinc factum eſt, ut duorum vix annorum curriculo quatuor volumina expolita, edita, & vulgata ſint; atque ita integrum opus hoc anno CIↄIↄCCLIIII. fuerit, etiam defuncto Auctore, abſolutum; quod hac de

cauſ-

Digitized by Google

cauſſa dici majore ex parte *poſthumum* poteſt. Poſt haec omnia, demum dici nonnulla deberent de paucis quibuſdam diſſertationibus, diatribis, aliiſque opuſculis vel inchoatis, vel jam perfectis, quae inedita *Selvagius* reliquit. At quodnam erit illorum fatum, divinare quum modo non poſſim, de illis verba facere ſuperſedeo. Illud tantum addendum puto, quod mecum Eruditi ſentient omnes, *Julium* tunc maxime Reipublicae Litterariae ereptum, quum aetatis anno XXXXIIII. praecoci ſubactoque ingenio majora melioraque proferre opera ſpondebat.

XXX. Huc uſque de litterario vivendi genere *Julii* noſtri, deque ſcriptis ejus multa enarravimus; pauca nunc de moribus, praeſertim de pietate illius, praeſtat breviter adnotare. Minuta fortaſſe, & levia videbuntur nonnullis, quae hoc in negotio erimus de eo dicturi. Quidam namque aſſueti magna, tantumque ſonantia virorum ſummis Magiſtratibus, Militarive virtute illuſtrium audire & praedicare facta, privatorum hominum res domi prudenter fortiterque geſtas flocci faciunt. Verum norunt ſapientiores, in humiliore quoque vivendi genere multiplices ſemper humano animo patuiſſe vias egregia edendi facinora, virtuteſque colendi, quae quamvis in privato vitae ſtatu omnium oculos luce ſua minime perſtringant, ſunt tamen hujuſmodi, ut ex iis licet minutis, licet pro conditione rerum celebritatem nominis non promerentibus, ingenia tamen hominum occulta dignoſci poſſint, num humi repant miſere, vel feliciter aſſurgant. A pueritia igitur quicquid temporis a ſchola, aliiſque domeſticis exercitiis ſupererat, ut plurimum vel ſacro inſerviens matutinis horis, vel poſtmeridianis *praeſanctificatam Euchariſtiam* adorans in *Paroeciali Templo S. Mariae in Koſmedin* modeſtus & humilis impendebat. Incredibile namque dictu eſt, ut antea monuimus, quanta caritate in omni vita hanc ſacram Aedem, in qua Jeſu Chriſti ſanguine ablutus ad novam veramque vitam eſt renatus, ſemper fuerit proſequutus; quantaque honeſta animi contentione illius jura, commoda, & ornamenta curaverit. Non ſemel de ſalebroſa quadam diſceptatione, quam pro Curionibus illius loci ſapienter *Ferdinandus IIII.* Rex noſter Auguſtiſſimus Reſcripto

defi-

definivit, mecum ferventius quam de domeſticis rebus loquentem audivi; immo quadam vice, dum apud virum ſummum una pranderemus, memini, adeo in jurium factorumque ſacrae Paroecialis Aedis narratione excanduiſſe, ut cibi potuſque oblitus monendus a me fuerit amice, ut manducaret tandem & quieſceret. Clero addictus, donec Sacerdotio non fuit initiatus, quolibet feſto die primo mane ſacram domum de more adibat *Presbyterorum Evangelicae Miſſionis, Congregationis S. Vincentii a Paulo*, ubi omnes ſimul Neapolitani Clerici *Sacramento Poenitentiae* deterſi ſpiritu, atque illo *Euchariſtiae* animo refecti, ſacrificio ſollemni celebrando vel inſerviunt, vel adſunt, ut ita ſenſim in ſacra *Liturgia* miniſtrare adiſcant. Illinc *Julius*, ut ſcholaſtica negotia expetebant, vel miniſterio Paroeciae ſuae praeſto erat, vel ſtudiis domi vacabat. Poſt prandium vero ad pueros pro cujuſque aetatis captu breviter dilucideque Chriſti doctrina imbuendos, ut mos eſt, ſedulus incumbebat; dein maximum inviſebat ſaepe Infirmorum Hoſpitium, ubi cum aliquot optime moratis ſociis verbo, & opere aegros levabat: adſcriptus namque erat *Sodalitio S. Mariae omnium Sanctorum*, cui curae eſt humaniſſime infirmis miſericordiae opera praeſtare. Haec & alia, ſaepe non levia, alacri animo peragebat *Julius*. Quod ſi cui admirationem afferat, quomodo ſanitate parum firma potuerit ipſe tanto niſu & ſtudiis, & pietati vacare, ut diurnis muneribus ſuis defuerit nunquam: ſciat is quaeſo, victus frugalitate, diviſione horarum prudenti, conſtantique vivendi ratione id brevi effeciſſe, quod alii diuturno vix tempore aggrediuntur; nam *raro eum oriens Sol in lecto dormientem, & raro deambulantem extra domum tenebrae ingruentes deprehenderunt*. Immo ſi aliquando cum amicis in via colloquentem ſerus occupaſſet veſper, ipſe ſubridens ajebat: *Aquaeductus diffluunt, domum redeamus amici*; & ſtatim valedicto abibat.

XXXI. Sacerdos factus *Selvagius* in dilectiſſima Paroecia ſua *Sanctae Mariae in Koſmedin* ſacrificium quotidie offerebat, non diuturnitate piis etiam adſtantibus quandoque importuna protractum, ſed intentione animi, cordis ardore, modeſtiaque corporis Deo & hominibus gratum.

tum. Quod ſi negotia Eccleſiaſtica expoſtulaſſent, ut in Cathedrali aliquando moraretur, vel ibi ſacris operabatur, vel in proximum Sancti *Philippi Neri* templum celebraturus divertebat. Hoc ſane accidit antequam Pontificio diplomate ornatus domi Oratorium haberet: nam poſtquam privilegio datum eſt in privatis familiae ſuae aedibus rite Aram Deo ſtatuere, quam in cubiculo ab omni domeſtico uſu, ut decet, libero magnifice paravit, ad eam plurimum pietate, atque reverentia ſumma ſacrificaturus acceſſit, ut quotquot caſu adſtitere, ingenue teſtantur. Immo plus vice ſimplici fratris filios, ceteroſque familiares, ut in Oratorii cubiculum ingredientes ad pietatem ſe componerent, hiſce verbis ex animi ſententia hortabatur: *Hic domus Dei eſt: hic quotidie habemus Deum noſtrum appropinquantem nobis: tenete linguam, & corde orate.* Quamvis in ſtudia ſeſe abdidiſſet *Julius*; non tamen a praedicatione divini verbi, atque ab excipiendis Fidelium *confeſſionibus* prorſus abſtinuit: quippe qui ad ſacras *miſſiones*, ut ajunt, bis cum ſociis perrexerit urbe procul patria. In quarum altera ardentiſſimo, quo aeſtuabat, loca ſancta inviſendi deſiderio, nonnihil ſatisfecit. Nam ex *Altomuro* in *Peucetia Barium* divertens, ſepulcra celebravit S. *Sabini Canuſini* Epiſcopi, Principis patroni Primatialis Provinciae Eccleſiae Barienſis; & S. *Nicolai* Archiepiſcopi *Myrenſis*, Principis Patroni Provinciae Terrae Barii: ut & ſacram Cryptam eſt veneratus S. *Michaëlis* Archangeli in Monte Gargano.

XXXII. Dixi *Julium* noſtrum maximopere optaſſe, ut inviſeret loca ſancta. Conſtat enim ex eo tempore, cum *Inſtitutionibus Antiquitatum Chriſtianarum* conſcribendis inſudare coepit, inter fines, quorum cauſſa adlaborandum ſibi intelligebat, & illum fuiſſe propoſitum, ſcilicet iter olim inſtituendi, ut ejuſmodi loca praeſens veneraretur, ea potiſſimum pecunia, quam ex divenditis illius operis exemplaribus colligere potuiſſet. Praeſtat hoc ipſum ab eo audire, qui quibuſdam foliis, quae in ejus forulis ſervantur, hanc animi ſui ſententiam his prope verbis vernaculo ſermone adleniverat: *In hoc opere Antiquitatum Chriſtianarum auxilio Dei perficiendo fines, quos prae*

prae oculis propoſui mihi, duo ſunt: Primum Gloria Dei noſtri ſincera; Altera deſiderium excitandi inter fideles, & praeſertim in Clero ſpiritum Eccleſiae Chriſti Primigeniae. Poſtquam autem hoc opus perfecero, pecunia inde comparata ſtatui in corde meo inviſere loca ſancta, vel ſaltem ſacram domum Laurentanam, ubi, ut pie creditur, Verbum Caro factum eſt, & hinc ſepulcra Apoſtolorum Petri & Pauli, & Catacumbas Martyrum Romae ſitas. Hoc enixe deſidero; & ſi adhuc hoc propoſitum non impleverim, in cauſſa fuit obſervantia divini praecepti, Honora Patrem tuum, & Matrem tuam. Et profecto verbis proſequi haud facile eſt, quanta reverentia, quanta caritate, quantaque obſervantia Majoribus ſuis, & praecipue Parentibus obtemperaverit *Julius*, ut nihil pene ſine eorum vel mandato, vel conſilio aggrederetur, atque multa facere praetermitteret non alia de cauſſa, niſi quia fortaſſe illis non placerent. Quoties ruſticatum abibat, ſine eorum benedictione iter ipſi arripere nefas. Immo diſcedens ſaepe Amicos, ut pro ſe Genitores inviſerent, orabat; & poſtrema hac vice, poſt quam ſane paternam non amplius domum reviſit, me a Cathedra deſcendentem convenit, ibique, neſcio qua animi praevidentia, oravit obſecravitque, ut Matrem ita levarem verbis, ut ex abſentia ſua non moereret; ſuumque Fratrem *Michaëlem* ſibi cariſſimum admonerem, ne Filios ſuos, & prae ceteris *Gaſparem* Primogenitum, ſevere nimis objurgaret in iis, quae mores non ſpectant, praedicens illos adhuc eſſe pueros bona indole, ingenioque perſpicaci praeditos. Patris mortem ſenſit acerbiſſime, ſed patienter ſuſtinuit, tum quia, ut Chriſtianum decet, illius honeſtate pietateque ſolabatur quammaxime; tum etiam quia cohibere ſeipſum oportunum ducebat, ne lacrymis ſuis Viduae Matris vulnus recrudeſceret.

XXXIII. Quamvis autem Patrem revereretur, coleretque Matrem, & utrique obſequentiſſimus fuerit ſemper *Julius*; prae ceteris tamen domeſticis majoribus *Maximum* Patruum ſuum, Sacerdotem utique pium, prudentem, doctum, Genitoribus id annuentibus, Parentis dilectiſſimi loco ſemper habuit. Par namque Eccleſiaſticae vitae ratio, quam uterque ſequebatur, eadem domus, & in

in eadem domo proxima utriuſque cubicula, eadem menſa, atque vix intermiſſa confabulatio, ipſa denique conſanguinitas faciebant, ut *Maximus Julium* Nepotem pro filio, pro Patre & Rectore *Maximum* Patruum *Julius* haberet. Hinc domum rediens Patruo ſuo diurnae vitae rationem quotidie reddebat exactam. Dein cum eo alternatim *Pſalmodiam Liturgicam in Canonicas Horas*, ſive *ſtatuta Deum pro Populo precandi tempora*, *diſtributam* de more pie diſtincteque recitabat: cum eo ſpiritu & voce orabat; *Theologiae Morum* particulam aliquam ſingulis prope diebus, facili quidem methodo, propoſitis nempe definitionibus vocum, & principiis metaphyſicis loco Axiomatum relatis, per caſus peculiares illo interrogante percurrebat: quae demum proximo die erant peragenda, exponebat breviter & ex ejus conſilio, vel omittebat catus, vel diligenter executioni mandabat. Nihil certe magni momenti, donec vixit, licet quadrageſimo anno major, fecit *Julius*, quod ad Patrui voluntatem, ſanctoſque mores adamuſſim non conformaverit. Quo factum eſt, ut ambo paribus prope virtutibus adeo floruerint, ut qui unum ornaſſet, alterum laudaſſe videatur (54). XXXIIII.

(54) Sub Imagine hujus pii utique, docti, ac fidelium ſaluti apprime dicatiſſimi Viri haec noſtra appoſita eſt Inſcriptio, qua ejus Elogium comprehenditur.

MAXIMVS. SELVAGIVS. SACERDOS. NEAPOLITANVS. QVO. VIRTVTVM. THESAVRO. DITIOR. EO. FAMAE. FVGA. CAVTIOR. DVM EX. OBEDIENTIA. PRAESES. MANIPVLI. OPERARIORVM. SODALITII. S. MARIAE. PVRITATIS. CHRISTI. VINEAM. VBIQVE. EXCOLENTIVM. IN. TVRRI. OCTAVA. SACRO. VACABAT. MINISTERIO. VT. DEO. CVI. VNICE SERVIERAT. CITIVS. CONIVNGERETVR. REPENTINO. ALIIS. SIBI. ANTE. PRAEVISO. CORREPTVS. MORBO. APOSTOLICOS. INTER. LABORES. OBIIT. HORA. VII. NOCTIS. PRID NON. FEBR. CIƆIƆCCLXXIIII

NATVS. III. KAL. SEPT. CIƆIƆCCXI. VIXIT ANNOS. LXII. MENS. V. DIES. IIII

XXXIIII. Profecto quicumque *Julium* probe noverunt, fatentur omnes, eum Chriſtiana Philoſophia, non umbratili illa quidem & verboſa, ſed factis integroque vitae curſu comprobata praeſtitiſſe. Arduis in rebus aequam ſemper mentem ſervavit; & quoties adverſa imminebant, componebat ſe, ut ait Poeta (55), teres & rotundus ad omnia. Humanitate ita omnes proſequebatur, ut impiger viſus ſit ſaepe commoda ſua praetermittere, ut omnibus juvandis praeſto eſſet; quod praeſertim in Librorum edendorum cenſura expedienda manifeſto apparuit; qua in re horas ſomno, opportunaeque relaxationi auferebat, ne diu alios longa exſpectatione detineret. In amicis fide, ſinceritateque ſancta colendis fuit adeo conſtans, ut aemulos ſaepe ſuos vicerit obſequio, ſibique adjunxerit perpetuo conſtantem ob amicitiam. In egenis, miſeriſque levandis fuit ſemper paratiſſimus, multiſque ſecreto eſt opitulatus tum pecunia, tum conſilio. Providus tandem rerum ſuarum curator, parabat antea diligenter, quae mox futura erant neceſſaria. His aliiſque virtutibus quum apud omnes inclaruiſſet *Julius*, mirum eſt, quantum finitimis praeſertim Eccleſiis profuerit. Hinc *Andreas Torre* vigilantiſſimus Minorenſis Epiſcopus, *Franciſcus Antonius Ruocco*, Inſulae Caprearum Praeſul, *Alphonſus Ligorius*, Novae Congregationis divini Redemptoris Inſtitutor prudens, & pius doctuſque Epiſcopus S. Agathae Gothorum, plurimis ſacra eruditione redundantibus, atque animorum ſaluti apprime utilibus editis operibus merito, & contra votum ſuum, in Litteratorum Republica, & in Dei Eccleſia celeberrimus; aliique Antiſtites, in examine Clericorum, & in reliquis Eccleſiarum negotiis *Selvagium* tamquam Conſiliarium, & quaſi laborum ſuorum ſocium vel literis interpellabant, vel ad ſe venire amica expoſtulatione cogebant. Prae ceteris vero *Januarius Albertinus* Epiſcopus Caſertae, dominicae caulae Paſtor incomparabilis, quem jam extinctum dolemus, nihil in ordinandis Seminarii, univerſique Cleri ſtudiis, in praefigendis cuique Paroeciae Pa-

(55) Horat. Lib. II. Satir. VII. ver. 86.

Paſtoribus, in doctrina populo explicanda, & reliquis Eccleſiae ſuae negotiis expediendis operabatur, quod vel ab abſente per litteras, vel voce a praeſente *Selvagio* non audiſſet eſſe faciendum.

XXXV. Ad haec quidem finitimarum Eccleſiarum negotia expedienda accerſitus ut plurimum *Selvagius* accedebat, quum feriis Bacchanalibus, vel Paſchalibus, vel praeſertim Autumnalibus ab urbanis muneribus vacare legitime poterat. Compago enim ejus corporis, ut diximus, non ſatis firma, ſtudiorum vi quodammodo labefactata opportunis hiſce ſtatis temporibus interpoſitis vacationibus reficiebatur. Quam quidem tuendae ſanitatis rationem adeo conſtanter ſervavit, ut nullum praeterire permiſerit annum, in quo vel ſemel, vel etiam bis patria non exierit ruſticatum. Quamvis autem & in his ruſticationibus literarium viaticum ſemper ſecum deduxerit, tempuſque legendo, & ſcriptitando non perfunctorie inſumpſerit, illa tamen aprici, purgatioriſque aëris reſpiratio, deambulationes, confabulationes, novarumque rerum apparatus animum, corpuſque adeo recreabant, ut domum poſthaec redeuntem quaſi renatum Amici *Julium* ſalutarent. Quo factum, ut quotquot pagorum, urbiumque vicinarum bene morati homines eum noſcerent, & amarent, tot ſane vehementer eum deprecarentur, ut ad ſua potius, quam ad alia loca, plauſibilibus propoſitis argumentis, ruſticatum feriatis temporibus accederet. Hinc ipſe, ut bono animo omnibus ſatisfaceret, aliquando *Amalphiam*, *Scalam*, *Ravellum*, & *Minurum*; aliquando *Capreas*, *Maſſam Lubrenſem*, *Surrentum*, *Vicum Aequenſem Stabiaſque*; aliquando ad *Turrim Octavam*, ſive *Turrim Graeci* inter *Herculanum* & *Pompejos*; ſaepius *Caſertam*, ubi Auguſtum Regis Noſtri exſurgit Praetorium, contendebat; nec ſemel quoque in Regali *Villa Porticuum*, ubi alterum poſitum eſt Regium Praetorium, ſecum eum habuit vir Ampliſſimus *Ildephonſus Clemens de Aroſtequi* tunc Hiſpanus apud Regem Siciliarum Legatus, qui doctis viris libentiſſime utebatur. Poſt mortem vero *Januarii Albertini* Epiſcopi Caſertani, cum Epiſcopo *Sanctae-Agathae Gothorum Alphonſo Ligorio* in amoeno *Arentii* oppido au-

tumnalibus diebus ſanctiſſime genio indulgebat ; in qua quidem ruſticatione tandem obiit.

XXXVI. Poſtquam enim Menſe Septembri Anni CIↃIↃCCLXXII. a docendi munere liber fuit, compoſitis de more domeſticis rebus, atque *Inſtitutionum Antiquitatum Chriſtianarum* altero Volumine abſoluto, & in publicum prodire juſſo, *Arentium* ſe contulit . Fuit ibi ad uſque VIIII. Kalend. Novem. quo die , quum jam reditum in patriam cogitaret , ut antequam diſcederet , valediceret Amicis, & praeſertim *Mario Abenanti* , Viro nobili , humaniſſimo , & liberali , quicum ei antiqua intercedebat neceſſitudo, *Matalaunum* (56) perrexit, rhedam re-

(56) *Matalaunum* , Caſtrum Campaniae medio aevo non incelebre , in valle unius ex *Tifatis* Montibus in Dioeceſi Caſertana poſitum , ſane populoſum , opulenlentum, atque aedibus tum ſacris, cum profanis elegantibus, amoeniſque hortis conſpicuum, An.CIↃIↃCCXXXV. jure & titulo Civitatis fuit donatum a *Carolo Borbonio* Siciliarum Rege Auguſtiſſimo, quod ipſe eo loci caſtrametatus deditionem Neapolitanae Urbis ultro oblatam receperit ; uti etiam quod per quam *vallem occultam poſt Tifata*, ubi Annibal ſuppetias daturus Capuanis ſuis a Romano exercitu obſeſſis Tarento *delectis peditum* , *equitumque*, *quam poterat aptiſſimis ad maturandum iter, atque tribus & triginta Elephantibus veniens conſedit* , ut ex *Livii* Libr. XXVI. egregie firmat *Peregrinus* Camp. Felicis Differt. II. Num. XXVII. ; per eamdem ipſe *Carolus* Rex in expeditionem reliquae Siciliae Ciſfretanae, & Transfretanae victorem exercitum tranſduxit . Profecto placeret incolis, originum ſuarum non incurioſis a ſcriptoribus probari Caſtrum ſuum cum Civitate *Calatia* Ciſ-Vulturnina jam excifa, eique propinqua, de antiquitate certare , ut ait *Pratillus* Viae Appiae illuſtratae Lib. III. Cap. V. ; quaſi *Calatini* pro munimine Urbis in Monte Tifata Turrim, Caſtrumque Matalauni aedificarint. Ut haec originatio nullo antiquo monumento teſtante mihi non arridet ; ita nec arridet illa ejuſdem Pratilli, qua credit fortaſſe Arcem ibi a Saracenis fuiſſe extructam,

regente Canonico *Arentii* amiciſſimo, & aurigationis fortaſſe non imperito. Verum vix Oppidum tenebant, quum Canonicus, ut plauſtrum vitaret diligenter, ſupine violenterque in ſaxum praegrande rotam ſiniſtram impegit;

 quo

ctam, qui hac de cauſſa illam *Magdalonum* dixerunt, quia *Magdal* vox ab Oriente petita *Turrim* ſignificat. At quotuſquiſque eſt, qui Sarecenos unquam ibi conſediſſe ſcribat? Firma mihi ſtat ſententia, *Matalaunum* Coloniam fuiſſe praepotentium in Italia Langobardorum, qui Caſtrum illud aedificarunt ad continendos in obedientia Campanos. Ipſemet Pratillus quidem fatetur Turrim cacumini montis *Matalauno* imminentis impoſitam, ſtructuram eſſe Langobardicam; immo *Matalaunum* ipſum a priore ſobole Langobardorum Principum Capuae fuiſſe aedificatum. Erit fortaſſe qui mirabitur, Caſtrum hoc a nonnullis dictum *Matalonum*, vel *Magdalonum*, vel pro ingenio *Metam-Leonis*, a me dici *Matalaunum*. Verum mirari deſinent quicumque nomen loci a Langobarda gente extructi, nonniſi a lingua Langorbarda, ſive Germana eſſe deducendum; praeſertim quum *Magdalonum*, vel *Matolonum* nullam praebeat ſignificationem. Itaque *Matalaunum* ex duplici Germanica, & hinc Langobardica voce dictum cenſeo, ſcil. MATA, & LAUN. *Mata* namque ſignificat *agrum paludoſum*, *ſilvoſum*, *nemoroſum in valle poſitum*, ut medii aevi prolatis textibus in ſuo Gloſſar. Med. & Inf. Latin. demonſtrat *Du-Cangius*. In Charta namque Pontii Comitis Caporitani an. 1063, apud Baluz. ad Capitul. Num. 149. habetur: *Donamus pro hereditate paterna, vel materna ipſam foreſt, vel ipſam MATAM, quae dicitur ſilva S. Romani* &c. In Pancarta quoque Abbatiae S. Stephani de Vallibus apud Xantones Char. II. legitur: *Videlicet in decimis, terris, vineis, hominibus, & burgo de Vallibus . . . in palude MATIS cum nemore*: Et Char. III. *in palude, & MATIS, & pratis*. Vox autem *Laun* ſignificat *donum*; unde apud Germanos, & inde Langobardos *Launechilde*, vel *Launegilt* eſt *donum Reciprocum*, ſeu *Pretium quodammodo rei donatae* ſignificat, ut idem *Du-Cangius*

Digitized by Google

quo factum, ut rheda dextrorſum ruente *Julius* infeliciter dextrum latus terrae illideret. Ex illo caſu inopino ejus corpus non mediocriter contuſum, atque os femoris, quod *ἰσχίον* dicunt Medici, eſt luxatum. Illico domum curru ſuo infirmum traduxit *Akenantes*, advocatoque peritiſſimo Chirurgo fecit, ut oſſa luxata, diligenter medica manu tractata, priorem tenerent locum. Ut autem eadem oſſa ita recompoſita., & paullatim conglutinata firmarentur, juſſit Chirurgus, per aliquot dies ſupinum in lecto jacere *Julium*, dextro femore tabellis conſtricto, atque ne contraheretur, lapidis ex pede ſuſpenſi gravitate diſtento. Fortaſſe id mali ita curandum erat ex artis peritia, ut oſſa recte ſuo loco ſtarent: at dum probe oſſa curantur, corporis machina interna humorum perturbatione diſſolvitur. Humores namque eo corporis ſitu ad pectus regurgitantes, reſpirationem, quae, ut notatum eſt, facilis ei non erat, reddidere difficillimam. Quare quum fractura jam nulla eſſet, ipſeque *Julius* feliciter V. Idus Novemb. ſurrexiſſet e lecto, & per cubiculum ſano ſimilis deambulaſſet, ſequenti die Sancto *Andreae Abellinati* ſacro currum expectans, quo Neapolim, ut omnes hortabantur Amici, remearet, hora noctis XI. expergefactus cum puero, qui ei praeſto erat, Beatae Virginis Mariae laudum corollam, quam *Roſarium* dicunt, recitare occoepit. Vix decimam-quintam precum partem abſolverat, quum gravi correptus ſomno, puerum hortatus, ut quieſceret, obdormivit. Verum tunc ab humoribus pectus ejus obſidentibus oppreſſus, ut credere par eſt, placidiſſime obiit circa horam XII. quum Neapoli advenientes Amici, ut ſanum traducerent, mortuum invenere. Voluit ſane Vir providentiſſimus *Nicolaus Filomarinus* Epiſcopus Caſertanus, ut Clerus Matalaunienſis ulla ſine mercede, grati animi ergo, tanti viri funus deduceret. Ac

---

gius teſtatur. Quare *Matalaunum* idem eſt mea ſententia, ac *agrum palude, ſilvis, nemore pratiſque conſtans, atque dono datum*. Pauca haec ex diſſertatione mea *de Caſtro Matalauni Langobardorum Colonia* excerpſi, de quibus judicium Eruditis libens lubenſque relinquo.

At *Michaël* Frater, licet dolore exſternatus, fecit, ut in Regali Templo Sanctiſſimae Virginis ab Angelo Adnunciatae, locum ſepulturae prope Aram Salvatoris Noſtri Cruci adfixi libenter dantibus *Dominicanis Langobardis*, honorifice tumularetur, hoc, me dictante, appoſito Titulo (57).

A.

(57) Sub ejuſdem *Julii* noſtri Imagine *Salvator Cavalcante*, Vir doctrina, litteriſque politioribus egregie excultus, atque in primis ingenuo amicitiae candore omnibus cariſſimus hoc, aureo ſeculo dignum, inſcripſit Epigramma:

CORPORIS. HIC. PARVI. SPECTATVR. IMAGO
QVOD. OLIM
INGENTIS. SEDES. EXTITIT. INGENII
ISTE. BREVI. EST. AVSVS. CVRIS. DISTENTVS
ET. AEGER
QVOD. VACVI. ET. VALIDI. VIX
POTVERE. DIV
SVSTVLIT. HVNC. IVVENEM. TERRIS. MORS
INVIDA. CVR. HOC
AN. SCRIPTA ENVMERANS. CREDIDIT
ESSE. SENEM

Digitized by Google

A. ☧. Ω.

QVIETI. AETERNAE

IVLII. LAVRENTII SELVAGII

SACERD. PIETATE. LITERISQ. CLARISSIMI
QVI. IN. NEAPOLITANA. ARCHIEPISCOPALI
ACADEMIA. CANONICI. CIVILISQVE IVRIS
PROFESSOR. EDITIS. IAM. IVRIS. VTRIVSQ
ELEMENTIS. INCLARVIT. QVIQVE QVVM
PVRIORIS. ECCLESIASTICAE. DISCIPLINAE
AMANTISSIMVS. ANTIQVITATVM. CHRI
STIANARVM. INSTITVTIONES. EDERET. ET
MAIORA. MEDITARETVR. INOPINO. RHE
DAE. CASV. HIC. MATALAVNI. VBI. INNO
CENTISSIME. RVSTICABATVR. SANCTISSIME
OBIIT.

PATRES. ORD. PRAED. LOCVM. SEPVLTVRAE
BENEFICENTIA. SVA. DEDERVNT
MICHAEL. SELVAGIVS. MERITO. DOLENTISS
FRATRI. B. M. TITVLVM. P

NATVS. III. ID. AVG. CIↃIↃCCXXVIII
ET. MORTVVS. IIII. ID. NOV. CIↃIↃCCLXXII
VIXIT. ANN. XXXXIIII. MENS. III

F I N I S.

JULIO LAURENTIO SELVAGIO

Viro Clariſſimo, pariterque Doctiſſimo

In archiepiscopali universitate neapolitana canonum antecessori meritissimo

χαίρειν

ILDEPHONSUS CLEMENTE AROSTEQUI.

Gratiſſimas tuas literas, quas ad me dediſti IV. Nonas Auguſti, non ſine magno gaudio excepi, dum in Villa Regia Sancti Ildephonſi natalitios veſtrae Reginae, noſtraeque Aſturiarum Principis dies celebraturus diverſarer. Tunc nec potui, nec volui illico tibi reſponſum dare; nam quum in illis mihi nunciares, librum tuum de Eccleſiaſticis Antiquitatibus *ad me mittere, & ſimul ex epiſtola noſtri Benedicti intelligerem, ſe illum avida manu Matriti intercepiſſe, ac retinuiſſe, tibi reſcribere abſtinui, donec Matritum non remearem. At ſtatim ac domum propriam petii, incredibile eſt, quanta ſolicitudine librum tuum quaeſierim, quaeſitum vero famelicis oculis non modo perluſtrare, ſed & pervolutare incoepi. Huic uni negotio dum cubiculo meo incluſus totus eram, omnibus ſive domeſticis, ſive extraneis ad me adire prohibui, verens, ne ab optata, ac lepore plena lectione deviarent, & diſtraherent. Sed o mirum! Vix in tui libri faſtigium inieci oculos, ac tu ſubito in ipſo limine mihi te obviam facis, & humaniſſima porrecta epiſtola me feſtine currentem ſiſtis, ac detines. Et percepi, te opus tuum mihi nuncupare velle: tua venia candide dicam, ipſo initio levi commotione me fuiſſe affectum eo magis, quod tu ſaepenumero me hujuſmodi aliorum officia non ſolum faſtidioſe ferentem, quin & reſpuentem intellexiſti ac audiſti. Verum ubi animo ſedato, pacatoque noſtram recolui inveteratam, conjunctiſſimamque neceſſitudinem, & tui animi candorem, ac ingenuitatem rependi; non jam, ut Danaum dona ferentem, te ſer-*

formidavi, ſed ut meritiſſimi, & veriſſimi amici carum munus accepi; illudque carius adhuc fuit, quod a te ob probitatem, doctrinam, & eloquentiam laudatiſſimo viro laudari meo maximo honori recenſebam. Quae quum ita ſint, ecquid dicam, mi Juli, *quum tu amore ductus, non tantum me laudibus cumulas, ſed, quod caput eſt, Nepotem meum Benedictum, quem ob id unum, quod tui amantiſſimum ſe dictitat, amplius nimis commendas? Ingratiſſimos equidem diceres Nepotem, Patruumque, ſi, quas poſſunt, immortales tibi non agerent gratias, & perpetuo ſe tibi devinctos non profiterentur.* Bene, *inquies*, haec omnia ſe habent. At quum de meo opere judicium tuum mihi prodis? *Juſta ſane eſt iſta tua animadverſio; at tu non omni culpa cares, quin tibi ſatisfecerim; nam me operi tuo legendo inhaerentem ſuaviſſimo, ac nitidiſſimo tuo ſermone detinuiſti; praeterea haud facile negotium credas, de praefato opere in tam parva temporis anguſtia maturam proferre ſententiam. Praebe itaque, Amice, praebe mihi non longas inducias, & meam, ut optas, mentem tibi aperiam. Modo tibi ſatis praeconceptam de te, tuis ſtudiis, & ſcriptis exiſtimationem, & opinionem in me non decreviſſe, quin imo creviſſe. Addam utique, me, licet feſtine, tui operis Antiloquium percurriſſe, argumenti dignitatem approbaſſe, ſtylum, methodum, ac in quatuor libros diviſionem optimam cenſuiſſe. Poſtremo perquam maxime placet, te conſtanter illam pulchram, ſimplicemque docendi tenuiſſe viam, quam Juſtinianus initio ſuarum* Inſtitutionum *tenendam eſſe exiſtimavit; & in nodoſas controverſias, ut nonnullus fecit, continuo minime conjeciſſe; quo verendum non erit, ne tibi eveniat, ut propoſitum argumentum aut plene deſeras, aut ad* Kalendas Graecas *contra fidem datam tranſmittas. Illud tantum te enixe oro, ut Cariſſimos, pariterque digniſſimos amicos* Simiolium, Roſſium, Kalephatum, & Corteſium, *meo*, Benedictique *nomine ſalvere velis, & Eminentiſſimi noſtri* SERSALII *manus adorare, ac oſculari non omittas. Datum Matriti Octavo Idus Septembris anno* CIƆIƆCCLXXII.

Digitized by Google